

VISS

TELEPÜLÉSKÉPI

ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

Polgármesteri köszöntő	3
1. Bevezetés	4
2. Viss bemutatása	9
A település bemutatása	9
Általános településkép – településszerkezet	12
Általános településkarakter	14
3. Örökségünk	16
Településképi szempontból meghatározó építészeti értékek	16
Tájképvédelmi szempontból meghatározó területek, táji és természeti értékek	22
4. Eltérő karakterű területek lehatárolása, településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával	30
Karakterek lehatárolása	31
Belterület:	
Falusias lakóterület	31
Gazdasági terület (külterületen is)	33
Települési zöldfelület	33
Botanikus kert	34
Külterület:	
Mezőgazdasági terület	35
Vízgazdálkodási terület (belterületen is)	36
Erdőterület	37
Vasúti terület	37
5. Településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások	38
Építészeti minőség	38
Telek kiválasztása	39
Telepítés	40
Terepalakítás	41
Tömegképzés	41
Épületmagasság	42
Tetőhajlásszög, Tetőforma	43
Színhasználat	44
Kerítések	44
Tornácok, teraszok	46
Ajtók, ablakok	48
Homlokzatképzés, anyaghasználat	50
Melléképületek, gazdasági épületek	52
Részletek	54
Kertek, kerti építmények	55
Utcák	60
Terek, közterületek	62
Fények, világítás	64
Ajánlás külterületen építmény elhelyezésére	65
6. Mai példák bemutatása	66
7. Hirdetések, reklámtáblák, feliratok, egyéb műszaki berendezések	68
Impresszum	70

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

„A tökéletesség valamennyi részlet tökéletes összhangja, amikor semmit sem lehet hozzátenni vagy elvenni anélkül, hogy az egész ne károsodnék.”

Leon Battista Alberti olasz építész, író és filozófus

Tisztelt vissi lakosok! Tisztelt érdeklődők és építkezők!

Nagy örömmre szolgál, hogy elkészíthettük Viss értékeit bemutató és az építkezőknek útmutatást adó **Településképi Arculati Kézikönyv**ünket. A dokumentáció a településünk közigazgatási határain belül található értékeket, valamint az ajánlott, követendő példákat mutatja be, nagy hangsúlyt fektetve Viss lelkületének, hangulatának, épített környezetének, részleteinek ismertetésére, értékeinek továbbvitelére.

Nap mint nap elmegyünk a jól ismert motívumok, építészeti elemek mellett, melyek most tematikusan összegyűjtve, csoportosítva, letisztulva immáron rendelkezésünkre állnak, megkönnyítve épített környezetünk továbbépítését.

Ajánlom mindenki figyelmébe a kézikönyvet, melyet folyamatosan fejlesztve a mindenkori település állapothoz igazítunk majd.

Tamás János
Viss Község
polgármestere

BEVEZETÉS

(forrás: Viss község honlapja)

„Az építészet a kultúra része. Az építészet folytonosságon alapul, és mindenkor az aktuális adottságokat és lehetőségeket integrálja az épített környezetbe, ezzel megvalósítja a meglévőértékek, a hagyomány és a kreatív fejlesztés, az innováció valóságos ötvözetét. Az épített környezet a történelmi korok térbeli és tárgyi lenyomata, helyi és nemzeti önismeretünk gyökere és forrása. Az építészeti örökség a határon túli magyar közösségek nemzeti és kulturális önazonosságának is kiemelt tényezője. Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Az épített környezet gondos ápolása, jó karbantartása és a hagyományok megőrzése legfőbb feladataink egyike. A jövőre nézve döntő fontosságú az épített örökség integrált kezelése, valamint hasznosulásának a konzerváláson és értékmegőrzésen túlmutató támogatása.”

(nemzeti építészetpolitika)

A Bodrog és a Tisza folyó között található Bodrogköz gyönyörű vidékén fekszik Viss község. A falu meghatározó eleme a falu közepén található honfoglalás tér, mely pihenő parkjával, sportpályájával és a honfoglalás eseményeit felidéző többalakos, több helyszínes emlékművével követendő példát mutat a többi településnek. A Kossuth Lajos utcára merőleges Munkácsy Mihály, és Kassai utcák a templomoknál összefutnak. Innen tovább Kolozsvári néven folytatódik az utca, mely a falu központjának tekinthető. A település utcáira merőlegesen állnak a vékony szalagtelkek. Az épületek a telek hossz tengelyével párhuzamos gerincű nyeregtetővel általában az oldalhatáron állnak. Minden település saját arculattal rendelkezik, mely nem csak településképi szempontból fontos. Az itt élő, dolgozó emberek mindennapi életének is szerves részévé válnak a falu jellegzetes képei, arcai, ezért nagyon fontos, hogy bánunk vele. Az épített és a táji környezet kettős, egymásra ható kapcsolatát kell megvizsgálnunk, mert ezek szimbiózisa, egymásra hatása, folyamatos fejlődése maga a településképi, a településképi arculat.

Már évezredek óta településekben éljük életünket az emberek. A helyszín megválasztása, az élettér kialakítása mindig tudatos volt. A cél mindig a korszakhoz és lehetőségekhez igazodó, az egyéni és a közösségi lét feltételeit megteremtő épített környezetet létrehozása volt. Az épített környezet elemei között a legjelentősebb környezetformáló tényező az épület. Az épület adott táji környezetbe helyezése, anyagainak, léptékeinek megválasztása évszázadokon keresztül formálódott, szerves fejlődésen ment keresztül. Ebben a fejlődésben kell megtalálnunk azokat az állandó pontokat, értékeket, melyek optimalizálhatják az épített környezetet, a település arculatát. Meg kell találni az egyensúlyt a múltban használt elemek a jelen adottságai és a jövő kihívásai között, szem előtt tartva az adott település történelmét, szerkezetét, társadalmi tényezőit és fejlődési lehetőségeit.

(forrás: Viss község honlapja)

A harmonikus, hagyományápoláson alapuló településkép ápolása, formálása a közösség feladata. Aki ennek a közösségnek a részévé akar válni, annak a település összetartó szellemiségét, múltját meg kell ismernie. A helyi szabályrendszerek sokszor íratlan normákból, pusztán a történeti múlt ismeretéből fakadnak. A közösség részévé úgy válhat az ember, ha hosszabb időt tölt a településen, átveszi annak identitását azért, hogy befogadják és megismerhesse a történeti múltat, az ambíciókat és lehetőségeket. Tulajdonképpen a községben letelepülőnek, beruházónak, fejlesztőnek nem is lehet más célja, csak az, hogy a közösség befogadja, részévé válhasson a falu mindennapjainak, történelmének.

Fontos szerep jut az építetőnek. Régen sokkal belterjesebb volt az épített környezet alakítása, sokkal több volt a helyi, vagy környékbeli szakember, aki végigvitt egy egész építkezést kalákában helyi bér munkásokkal, családtagokkal. Ezek a szakemberek a tágabb közösség tagjai voltak, ismerték a léptéket, a társadalmi hátteret, a lehetőségeket. A múlt század hatvanas éveitől viszont az építkezési módok és gyakorlatok megváltoztak, jelentősen átformálódott a települések képe, szövege, az egyszerűen kivitelezhető házak helyett bonyolultabb, több kényelmet biztosító, fejlettebb technológiák kerültek, kerülnek alkalmazásra. Számos, a településre jellemző, sajátos identitást tükröző elem tűnt el az építkezések, átalakítások alatt. A probléma az, hogy amikor megszületik a döntés egy modern rendszer alkalmazásáról, mely uniformizált, nem hordoz egyedi elemeket. Amennyiben meg lehetne oldani a történeti hűséget, akkor viszont a megoldás költségessége miatt nem valósul meg a jó megoldás. Számos esetben

az újonnan alkalmazott tömegformálás színhasználat a táji környezetet is megzavarta. Eljött az ideje annak, hogy végig gondoljuk a változásokat, melyek az építészetben lezajlottak az utóbbi 50 évben. A múlt század viharos ipari és társadalmi változásainak lenyomatai ott éktelenkednek településeinken. No, nem az a cél, hogy minden falu skanzen legyen, megálljon az idő és a fejlődés új vívmányait, melyek könnyebbé, takarékosabbá teszik életünket, innentől ne alkalmazzuk. Meg kell találni az egyensúlyt, meg kell tanulnunk mérlegelni, a közösség, a közös érdek szem előtt tartását komolyan venni. Azt mondják, hogy az ízlésről vitatkozni nem lehet. Van, ami tetszik, van, ami nem. Viszont azt ne felejtjük el, hogy mindenben, így az építészetben is van az egyetemes szépség, amit mindenki meglát. Kézikönyvünkben megpróbálunk ezen a mezsgyén haladni, mely néha kiszélesedik, néha összeszűkül. Nemzeti építészpolitikánkat végigolvasva, vonatkozó törvényeinket, rendeleteinket értelmezve kijelenthetjük, hogy az összes érintett fél, legyen az a hatóság oldalán, vagy az építető csapatában, abban érdekelt, hogy épített környezetünk minden szempontból ideális legyen. Azt el kell ismerni, hogy ennek elérése némely esetben nem is olyan egyszerű.

A most élő generációkban még élő emlék a magyar falvak népi építésze, még nem tűntek el a hírmondói. Viss ebből a szempontból szerencsés helyzetben van, mivel településszerkezetéből adódóan is sok szép régi tornácos épület maradt fenn. Bár ezen épületek fennmaradását sokszor a szegénységgel magyarázzák, hogy nem volt pénz újat, nagyobbat építenie a tulajdonosnak, de esetünkben a keskeny szalagtelkek is lehetetlenné tették a múlt század 60-as éveiben indult „modern, fürdőszobás, 10×10 méter beépítési méretű kockaház építési mozgalom elterjedését. Illetve az is nagyon fontos, hogy egy jól megépített ház bővítése, felújítása, modernizálása lehet rentábilis is, még egy omladozó, nádfedeles, kisméretű vályogház megőrzése sokkal nehezebb feladat. Viszont már elérkeztünk abba az időbe, hogy a népi építészetet, a „magyar falut” tudatosan védeni, továbbörökíteni kell. Mindenkinek joga, és részben kötelessége is, ha csak az energetikai előírásokat nézzük a kor szellemének megfelelő kényelmes, korszerű

épületet emelnie. Kézikönyvünk abban nyújthat nagy segítséget, hogy elmagyarázza a tervezőknek, építetőknek, hogy mi az a jelrendszer, mely alkalmazásával a modern épület, a modern falu is vissza tud köszönni, a régire, a falu településképeinek pozitív részévé tud válni. Ezért is fontos, hogy a jogalkotók ezt az iránymutató anyagot szabad végűvé tették, vagyis folyamatosan lehet fejleszteni, bővíteni.

A kézikönyv nem kizárólag a lakott területekre koncentrál, bemutatja a külterület sajátosságait is, kiemelve azokat a tulajdonságokat, melyek egy-egy területrészt különbözővé, egyedivé tesznek. A jogszabályban megfogalmazott logika mentén építészeti javaslatokat azonban elsősorban a település lakott területeire tesz. Az épített és természeti környezetünk harmóniája nem csupán egy esztétikai követelmény. Fontos szerepet játszik az ember testi-lelki egyensúlyának megteremtésében is.

A Településképi Arculati Kézikönyv célja, hogy megmutassa a helyes irányt az építetőknek és a tervezőknek, megkönnyítse a döntéseket építészeti útmutatójával, leírásaival, jó példák bemutatásával. Az ajánlások nem kötelezőek, nem dogmatikusak, a tervezői lelemény új utakat is találhat, mely megoldások illeszkednek a településképhe. Kívánjuk mindenkinek, hogy ajánlásaink között találja meg a megfelelő megoldást, vagy az irányt, az utat a tervezés folyamán, hogy Viss Község tovább szépüljön és fejlődjön.

(forrás: Viss község honlapja)

VISS BEMUTATÁSA

A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

Viss község Borsod-Abaúj-Zemplén megye keleti részében, a Tisza és a Bodrog folyótól hozzávetőlegesen egyenlő távolságra fekszik. Megközelíthetősége gyenge, csak alacsonyrendű bekötőutakon érhető el. Az 1980-as évekig kisnyomtávú vasúton is el lehetett jutni Vissre, melynek nyomai a mai napig fellelhetők. A hajdani állomás épülete még megtalálható. Figyelemre méltó a Bodrog folyón átívelő acélszerkezetű vasúti híd Bodroghalász alatt, mely még mindig áll.

Viss község néveredete igen régi időkre nyúlik vissza, a honfoglalás korában jött létre. A falut elsőként 1239-ben említik. Első írásos emléke a Pongrácz család levéltárának egy 1381-ből származó iratában szerepel. A község neve szlovák eredetű, ami sásast jelent. A honfoglaláskori leletek ma Nyíregyházán tekinthetők meg a Jósa András Múzeumban.

1410-ben a település vámhely, vízi és szárazföldi vámja is van. 1430 táján ismeretlen okból elpusztul. 1452-ben a Csicsery család igyekszik benépesíteni, ezért soltészszággként

Gewrghspan Lászlónak adták ki, 10 évi adómentesség biztosításával. A XV. század közepéig földesurai igen gyakran változtak, több birtokosa is volt a településnek: 1462-ben az Újfalussy, a Pataky, 1481-ben a Csicsery, Ormos, Fodor, majd 1482-ben a Fuló, 1488-ban a ráskai Balázs család birtokolja.

A XVI. század elején nevét már Viss-nek írták, ekkor a Farkas család volt a falu birtokosa. A XVIII. század második felétől nagyobb birtokosai voltak az Egry, Görgey, Isaák, Nánássy, Ocskay, Tóth, Pethő, Miskolczy, és a Fekete családok.

A Rákóczi Ferenc-féle és az 1848-49-es szabadságharcból egyaránt kiveszi a részét. Az I. világháborúban 39 hősi halottat vesztett.

A XIX. század végétől Boócz Ferenc bírta, aki 1890-ben kúriát építtetett. Ekkor jellegzetesen kismemesi helység volt.

A község Szentháromság római katolikus temploma 1827-ben épült, 1885-ben nagy tűzvész pusztított, a falu leégett. Helyreállítása néhány év alatt megtörtént.

1890 után a községből 40 ember vándorolt ki Amerikába. Vissnek az 1910-es népszámláláskor 1051 lakosa volt. Ebből 1048 magyar, melyből 514 római katolikus, 229 görög katolikus, 270 református volt.

A község számára jelentős gazdasági fellendülést hozott a Bodrogközi Kisvasút megépítése. Ennek segítségével kapcsolódott be a nagyobb táj életébe. 1945-ig Szabolcs megyéhez tartozott, ekkor került területrendezés folytán Zemplén megyéhez.

Református temploma 1985-98 között épült, Katona György sárospataki építész-mérnök tervei alapján, neoklasszicista stílusban, 22 m magas toronnyal.

Két templomán kívül Viss nevezetessége az I. világháborús emlékmű és a Viss-Törökéren lévő 100 éves gőzhajtású szivattyútelep.

A község határában húzódó 5 km hosszúságú Bodrog-holtágban rendkívül sok és változatos halfajták találhatók és horgászhatók. Vonzóvá teszi a községet a Bodrogzug csodálatos természeti szépsége és változatos madárvilága is.

Vissen található a Kolozsvári utcában a környék legérdekesebb állattenyésztő telepe, a vissi emufarm.

A település infrastrukturális ellátottsága megfelelő, bár az utak állapota és a vezetékes ivóvíz-ellátottság tekintetében fejlesztésre szorul. A villanyvilágítás bevezetése 1955-ben történt. A gázellátásba 1995-ben kötötték be. Az utak 89%-a burkolt, portalanított.

(FORRÁS: Borsod-Abaúj-Zemplén megye kézikönyve 1998. 4. kiadás Kődöbocz József: Lakóhelyünk Sárospatak és környete; valamint Wikipédia)

(forrás: Viss község honlapja)

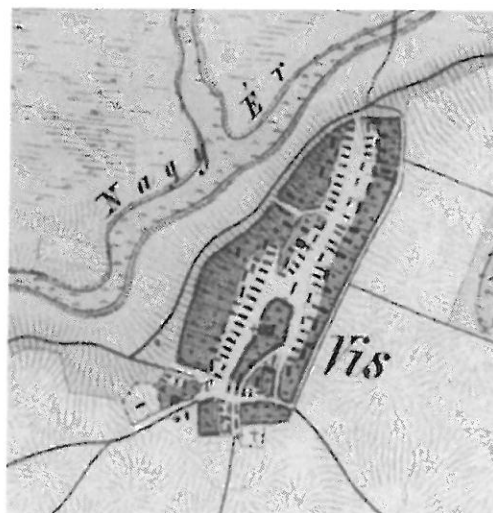
ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP - TELEPÜLÉSSZERKEZET

A településképi koncepció alapján a településkép a település vagy településrész épített és természeti környezetének vizuális megjelenése. Az épített környezet a településszerkezet, mely minden település sajátos lenyomata. A szerkezet többféle elemből áll. Az utak, mint érrendszer köti össze a tömböket, melyek telkekből, központi helyekből, terekből, állnak. A településszerkezet hatással van az épületek elhelyezésére, funkciójukra. A szerkezeti sajátosságok hordozzák azokat az információkat, melyek a település múltjáról, kultúrájáról, történetéről mesélnek. A települések formáját, alapszerkezetét keletkezésük időpontjában jelentősen befolyásolták a környezeti lehetőségek, természeti adottságok, illetve a funkció, amit az alapítók a településnek szántak. Visszatelepülésszerkezeti szempontból a szalagtelkes települések csoportjába tartozik. Ezeknek fő jellemzője, hogy a telekhasználat rendje szigorúan szabályozott. A hosszú, keskeny telek egyik végében, tipikusan az oldalhatáron sorakoznak a lakóházak, rövidebb oldalukkal az utca felé. Utána következik a gazdasági udvar istállókkal, ólakkal, amit végül az általában keresztben álló csűr zár le, amin túl a kert következik. Alapformája az úti vagy utcás falu, amely eredetileg általában egyutcás, vagyis egyetlen út két oldalán alakultak ki a telkek és rajtuk a házak. A további utcák részben azokból a dűlőutakból jöttek létre, amelyek hátulról feltárták, megközelíthetővé tették a kerteket. Igen gyakori az a továbbfejlődési séma is, amelyben a hosszú, keskeny telkeken az egymást követő generációk újabb házat építenek az első tengelyének meghosszabbításában. Később a telket megnyitják, és utca alakul ki, gyakran zsákutca. Így, a szalagtelkes falu jellemzően több utcássá válik. Ez a településforma tekinthető talán mind Magyarországon mind pedig Közép-Európában uralkodónak.

1782-1785 között készült el Magyarországról az első átfogó katonai felmérés, a jozefinanus térkép. Ez tekinthető az első olyan átfogó topográfiai térképnek, melyen a települések szerkezeti elemei is feltüntetésre kerültek: az utcák, terek, épületek, templomok, dűlők. Sematikusan megfigyelhetőek a domborzati elemek és a vizes területek is, melyek között a megművelt területek is ábrázolásra kerültek. Viss szerkezetében egyértelműen az úti falu forma fedezhető fel. A telkek merőlegesen az útra. Megfigyelhető a mai Kolozsvári utca nyomvonala is. A Kenézlő felől érkező út egyik szára befutott a központba. Érdekesség, hogy az épületek ritkábban állnak, helyenként párhuzamos tetőgerinccel az útra.

Az 1819-1869 között készült, ún. franciskanus katonai felmérési térképen már jól látható a szalagtelkes szerkezet, az épületek is megsűrűsödtek, és „beálltak” szabályosan, merőlegesen a főutcára. A település ez alapján akár orsós falunak is mondható, de a klasszikus orsós tér igazából nem alakult ki. A település itt Vis a néven szerepel a térképen.

Az 1890 körül készült a kataszteri térkép. A falu szerkezete fejlődött, Itt már megfigyelhető a kialakult, mai állapotokat idéző utcaállapot, a Kolozsvári utca és a párhuzamos Munkácsy és Kassai utcák alkotják a település főutcáját. Megjelenik már a mai Kossuth Lajos utca is. Viss településén kevés számú befordított csűr látható.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKARAKTER

A településfejlesztési koncepció alapján a településkarakter „az épített és a természeti környezet településképi jellemzőinek összessége, így a természetes környezet, a település megjelenése a tájban, a településszerkezet, a jellegzetes épülettípus, a tömegformálás, a homlokzati kialakítás, az anyaghasználat és növényzet” A település egykori magvára, az egyutcás településből organikusan fejlődött, és az egyutcás dominancia is átalakult. A kenézlői bekötőút szerepe megnőtt. Viss tulajdonképpen zsákfalú, annak ellenére, hogy Zalkod és az olaszliszkai komp felé is vezet rossz minőségű út. Viss képét a jellegzetes tornácos, hosszú házas elrendezésű, mezőgazdasági termelésre berendezkedett parasztporták határozzák meg, melyek gyakran csúrral kerültek lezárásra. Az épített környezet meghatározó eleme a falu közepére épített neoklasszicista stílusú református, valamint a neobarokk katolikus templom. A Kassai út elején egy kis görög katolikus imaház is található.

(forrás: Magyar Hősök honlapja)

Viss településképet meghatározó, jellemző épületállomány változatos. Az egyes korszakra tipikusan jellemző épületek, valamint azok átmeneti formai egyaránt fellelhetőek. A Kassai és Munkácsy utcák vékony telkein található a legtöbb, korszak szerint egységes építészeti arculatot megjelenítő tradicionális népi lakóépület, melyek fő ismertetőjegye a háromsejtű, egy szerkezeti menetes, földszintes kialakítás. Az utcára merőleges irányú, hosszúkás téglalap alaprajzú épületeket egyszerű, az udvari oldalon

levő tornácot is magába foglaló kontyolt nyeregtető fedí, melyen vakolatlan téglakémények láthatóak. Azt viszont meg kell jegyezni, hogy jelentős részük átalakításra, átépítésre, bővítésre került, így a tradicionális jegyeket még hordozó, szépen felújított, karbantartott épületek elszórtan találhatóak csak meg. Legjobb esetben is kettésével, hármásával képeznek szigeteket, így területileg nem lehatárolhatóak. Sajnos a település kiöregedett, sok szép parasztház üresen áll, végromlásnak indulva. A település más, falusias lakókörnyezetében található épületállománya eltérő karaktereket mutat, arányait tekintve itt az 50-es, 60-as években létesült épületek dominanciája figyelhető meg, bővítésekkel, átépítésekkel. Ez az épületállomány sem teszi lehetővé a közös szempontok szerinti területi lehatárolást. A népi épületek természetes átalakulási folyamatához tartozott, tartozik az épületek szobával történő bővítése, mely Vissen, figyelembe véve a vékony nadrágszűj telkeket, nem az ún. behajlításal, hanem hosszirányú továbbépítéssel jött létre, egészen hosszú, utcára merőleges épületeket eredményezve helyenként.

ÖRÖKSÉGÜNK

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

Jelen fejezetben az építészeti értékeket hordozó, településképi szempontból meghatározó területek kerülnek bemutatásra. A jogszabály megfogalmazása szerint: „településképi szempontból meghatározó terület: jellegzetes, értékes, hagyományt őrző építészeti arculatot, településkaraktert hordozó vagy meghatározó település, vagy egy település ilyen jellemzőkkel bíró lehatárolható településrésze”. A településképi védelméről szóló 2016. évi LXIV. törvény alapján településképi szempontból kiemelt meghatározó területek közé be kell sorolni a régészeti, az épített és a természeti értékeket. A rendelet alapján a helyi építészeti örökség települési értékleltárának az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit: településszerkezetet, telekstruktúrát és az utcavonal-vezetést, utcaképet vagy utcakép részletet, egyéb településkarakter elemeket, építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást, táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet, szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort.

(forrás: www.boon.hu)

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK, VILÁGÖRÖKSÉGI TERÜLET

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény megfogalmazása szerint régészeti lelőhely: földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatóak.” A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Hivatal Hatósági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály által Viss közigazgatási területén levő ismert és védett ingatlanokra vonatkozó adatszolgáltatása alapján 17 helyrajzi számon 6 db régészeti lelőhely és egy világörökségi védőövezeti helyszín található, melyek mindegyike szakmai védelem alatt áll.

Település neve	Helyrajzi szám	Védettség jogi jellege	Azonosító	Védett örökségi érték neve
Viss	043/10	régészeti lelőhely	42837	Börtös-csatorna
Viss	060/3	régészeti lelőhely	90195	Forduló-dűlőtől É-ra
Viss	060/4	régészeti lelőhely	90195	Forduló-dűlőtől É-ra
Viss	060/5	régészeti lelőhely	90195	Forduló-dűlőtől É-ra
Viss	060/6	régészeti lelőhely	90195	Forduló-dűlőtől É-ra
Viss	060/7	régészeti lelőhely	90195	Forduló-dűlőtől É-ra
Viss	060/9	régészeti lelőhely	90207	Forduló-dűlőtől D-re
Viss	067	régészeti lelőhely	90387	Rét-alja-dűlő
Viss	068/10	régészeti lelőhely	90193	Közép-dűlőtől É-ra
Viss	068/11	régészeti lelőhely	90193	Közép-dűlőtől É-ra
Viss	068/17	régészeti lelőhely	90193	Közép-dűlőtől É-ra
Viss	068/6	régészeti lelőhely	90387	Rét-alja-dűlő
Viss	069	régészeti lelőhely	90193	Közép-dűlőtől É-ra
Viss	070/13	régészeti lelőhely	90193	Közép-dűlőtől É-ra
Viss	070/14	régészeti lelőhely	90193	Közép-dűlőtől É-ra
Viss	071/2	világörökség	30481	Tokaj-hegylajai történelmi borvidék kultúrtáj védőövezet
Viss	073/3	régészeti lelőhely	90379	Falu-rét 1.

A régészeti örökségvédelemmel érintett ingatlanok a településképi védelem meghatározó elemei.

HELYI VÉDELMI ÉRTÉKEK

Viss építőművészetének, történelmének, kultúrájának egyetemes örökségét képezik azok az elemek, melyek az épített és táji környezet kiemelkedő értékeiként a település arculatának jellegzetes meghatározói. Ezek az értékek formálják a közösséget és hatással vannak az épített környezet alakulására is. Fontos feladat az épített örökségünk értékeinek felismerése, védelme és továbbadása, továbbvitele, ezáltal a település hagyományainak megőrzése. Vissen országos műemléki védelem alatt álló épület nem található, de szép számmal akad különleges, megővásra érdemes érték. A Helyi épített

értékek közül a valamely tulajdonság alapján kiemelkedő elemek, helyi védelemre érdemesnek. A védettség olyan építészeti értéket takar, mely az épületet vagy művet valamely egyedi tulajdonsága, történeti jelentősége kiemeli a többi építmény közül. Olyan üzenetet közvetít, mely a település történetében meghatározó, fejlődésében iránymutató.

Vissen a beépítés hagyományos jellegzetességeit viszonylag egységesen megőrző településrészek, utcák hangulatának, építészeti értékeinek megőrzése, valamint a folyamatos átépítések során megvalósítható, még egységesebb, összefüggő utcaképi megjelenés. Ezen kívül a település Helyi Építési Szabályzata nem helyi, hanem műemléki védelemre javasolja a katolikus templomot, a református templomot, valamint a Törökéri belvízvédelmi szivattyútelep területén lévő, korábbi gőzüzemű szivattyútelepet, mint ipari műemléket. Az adatszolgáltatások alapján műemlékké nyilvánításuk ez ideig nem történt meg.

NÉPI LAKÓÉPÜLETEK

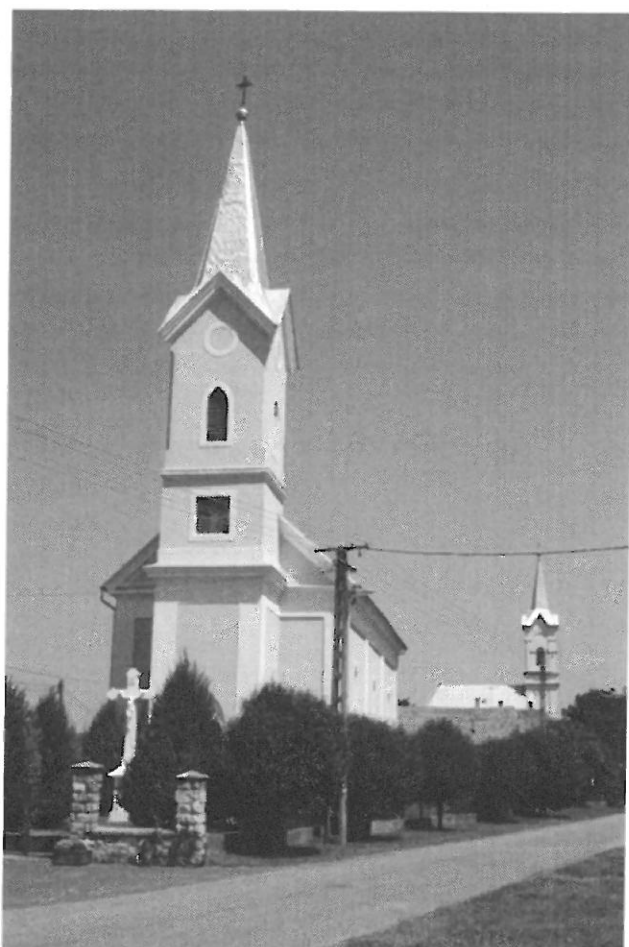
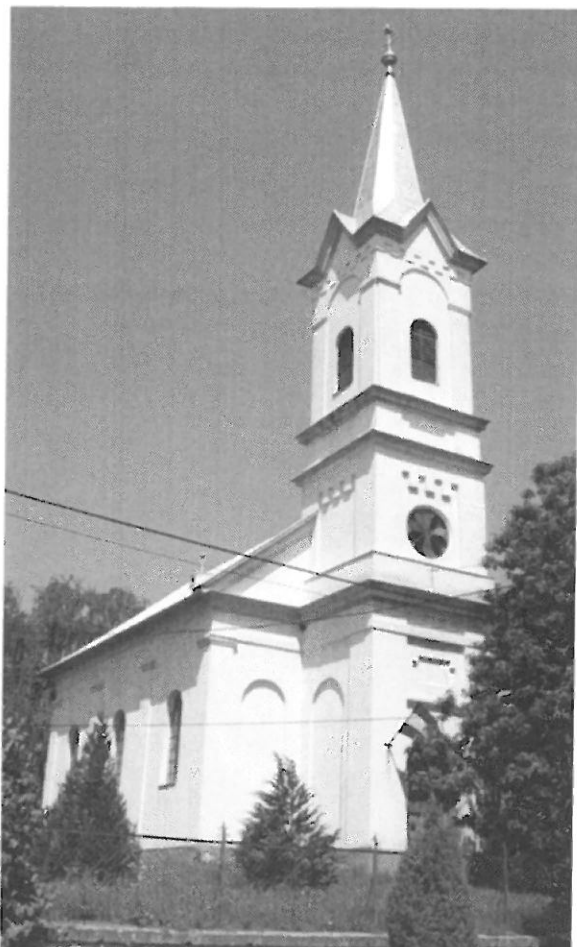
A magyarországi népi építészet ezeréves fejlődése nem csak helyi jelentőségű, értékei az Európai kulturális örökség részét is képezi. A XIX. század közepére kialakult hagyományos, háromszatú tornácos parasztház az 1950-es évekig változatlan formában fennmaradt, megőrizve arányvilágát, anyaghasználatát, egységességét. Az utcák képe rendezett, egységes volt, a közösséghez tartozás alapvető eleme volt a rendes porta megépítése, elfogadva a népi építészeti, tájra jellemző szerkesztési elveit, melyek funkcionálisan is megfeleltek a mezőgazdasági tevékenységből élők igényeinek. Mégsem beszélhetünk sablonosságról, mivel mindenki, az adott keretek között próbálta az épületének egyedi identitást, egyedi arculatot adni részletek formálásával, kiegészítő elemek sokrétű használatával. Az épületeken az épített anyag háttéré is tükröződött az egyszerűbb anyaghasználatban, megjelenésben, méretben. A népi építészet elemeit magában hordozó épületek, elemek, történelmi érték. Megőrzésükről, dokumentálásukról gondoskodni kell, az építészeti tervezés folyamán forrásként való felhasználásuk fontos feladat.

KÖZÖSSÉGI ÉPÜLETEK

TEMLOMOK

TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉS

Viss község Borsod-Abaúj-Zemplén megye keleti részében, a Tisza és a Bodrog folyótól hozzávetőlegesen egyenlő távolságra fekszik.

A Bodrogtőben terül el, felszínén újholocén öntésképződmények, réti agyagok, láposkutus üledékek találhatók.

Éghajlata mérsékelt meleg, de közel áll a mérsékelt hűvöshöz. A folyók közelsége miatt időnként magas talajvízű terület. Mocsaras, fokozottan árvízveszélyes.

Egészen sajátos egységet képez a Viss–Zalkod–Kenézlő községek között fekvő homokterület. Rétegtani vizsgálataink szerint az itteni futóhomok jelentős része szintén északabbról került jelenlegi helyére. Ezen a területen is előfordul, hogy a hosszanti garmadák garmadamezőbe tömörülnek. A garmadák azonban már nem uralkodó formaelemei a felszínnek. Viss–Zalkod között típusos szélbarázdás területek alakultak ki, hosszan elnyúló maradékgerincekkel. Az ilyen szélbarázdákból kifújó homok a szélbarázda sorok végénél hosszanti garmadába rendeződött. Ez a terület abban is különbözik a keletebbre levő buckás felszínektől, hogy itt a garmadák és szélbarázdák csapása már túlnyomóan É-ÉK–D-DNy-i. A garmadák magassága sehol sem haladja meg a 8 m-t, és a szélbarázdák is sekélyek.

Az emberi beavatkozások közül a Bodrogtóban kétségtelenül a folyószabályozások, lecsapolások és vízrendezések gyakorolták a legnagyobb hatást a táj arculatára. A folyószabályozások és vízrendezések ugyan nélkülözhetetlen feltételei voltak hazánk mezőgazdasági és társadalmi fejlődésének, de ennek eredményeként a hajdani vízvilág eltűnt. Az ármentesítő munkálatok hatására jelentősen megváltoztak a termelés feltételei is. A száraz, aszályos években az erősen kötött, agyagos talajok szinte művelhetetlenné váltak. Az agyagos talajokon a csapadékosabb években is a szántóföldi növénytermesztés sok gonddal küszködött. A 80-as évek elejétől a szántóterületeken komoly meliorációs munkálatok (23. ábra) kezdődtek, és ez érintette a korábbi csatornahálózatot is.

A másik jelentős antropogén felszínátalakítás a településekhez és az utak építéséhez kötődik. A múlt század második felében az építkezések számának növekedése nagyobb mennyiségű homok kitermelését igényelte. A Bodrogtó futóhomok területein homokbányákat nyitottak és ennek következtében a felszín sok helyen sérült, illetve helyenként a formák teljesen eltűntek.
(FORRÁS: epa.oszk.hu)

VISS TERMÉSZETI ADOTTSÁGAI

Vízrajz

A Sárospataki Kistérség területe a Tisza vízgyűjtőjéhez tartozik, melynek két jelentős vízfolyása a Bodrog és a Tisza. A Kistérség hegyvidéki területein eredő patakok mind a Bodrogtóba futnak, vízhozamuk ingadozó. A Bodrogtó vízrendszerének jellege teljesen egyedi, a területen az 1800-as évek közepétől a 20. század végéig lezajlott jelentős vízrendezésnek köszönhetően. A területen számos lefűződött morotva és holtág kíséri a Bodrogtót, a mentett oldalt behálózzák a – mára jelentősen elhanyagolt – csatornák, vízelvezető árkok. (forrás: www.feketegolyak.hu) (fotó: www.vizitura.hu)

A kistérség települései a Bodrogtörzs (Sárospatak, Bodrogolaszi, Györgyterlő, Kenézlő, Olaszliszka, Sáradsadány, Vajdácskai, Vámosújfalú Viss, Zalkod,) és Hegyalja (Erdőhorvát, Háromhuta, Herceghuta, Komlóskai, Makkoshotyka, Tolcsva) kistérségekhez sorolhatók. A kistérség talajszerkezete erózióra hajlamos, a Bodrogtörzs térségének savanyú öntéstalajai szántóföldi termesztésre kevésbé alkalmasak. A kistérség területét két tájvédelmi körzet is érinti. A kistérség életének meghatározó tényezői a felszíni vizek, elsősorban a Tisza és a Bodrog, természetvédelmi szempontból jelentősek továbbá a holtágak és morotvák. A térség mélyebben fekvő részei ár- és belvíz

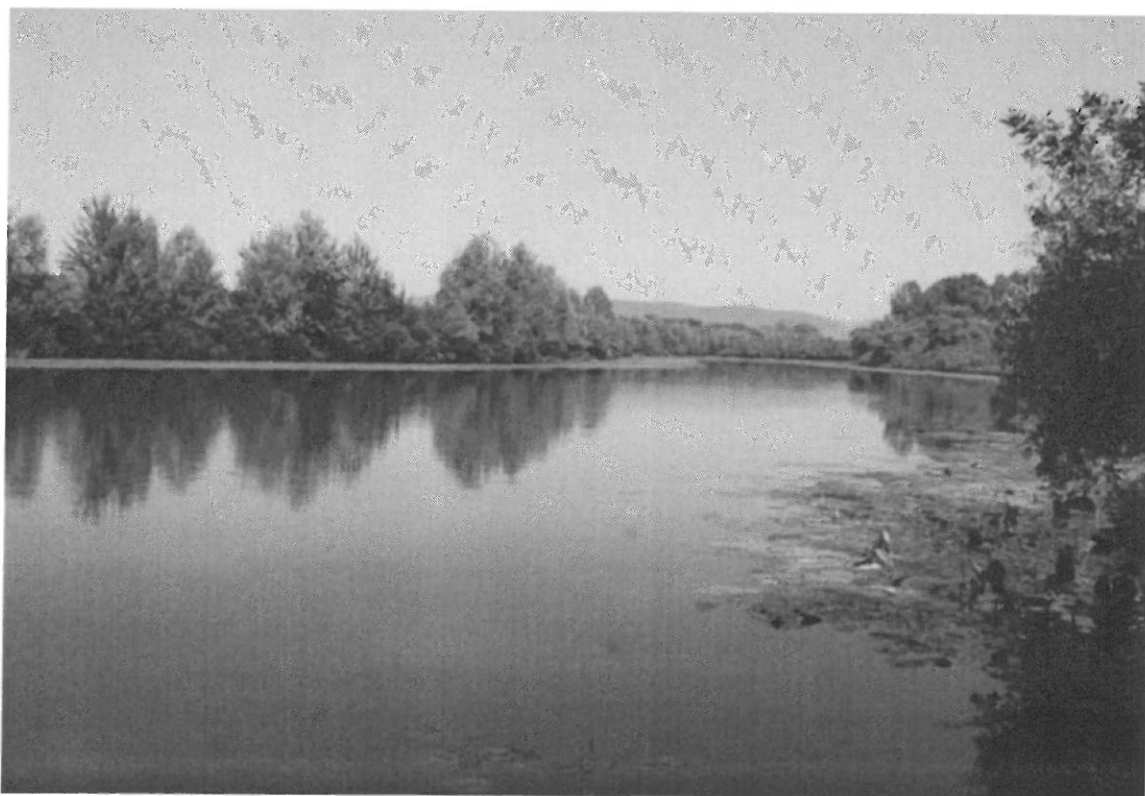
veszélyeztetettek. (forrás: www.sarospatakikisterseg.hu)

(forrás: Bodrogzug honlapja)

A tájat sűrű csatornahálózat szövi át, melyek közül a leghosszabb a Berecki-főcsatorna (51 km, 184 km²), melyet a Tiszakarád-főcsatorna (39 km, 325 km²) követ és 34 km hosszú a Törökéri-főcsatorna (207 km²). Az összcsatornahossz 500 km. A csatornák vizét 9 db nagy teljesítményű szivattyútelep emeli át. Az állóvizek (összesen 36 ha felület) közül a Karcsató és a Kenézlői-holtág, a tározók (123 ha) közül pedig a vajdácskai a legnagyobb. (forrás: www.matramuzeum.hu)

Növényvilág bemutatása

A természeti értékek közül legfőbb vonzerőt a folyók (Bodrog, Tisza) képviselnek, de tulajdonképpen a térség egésze, a hegyek, a kisebb vízfolyások, a természetvédelmi területek által kínált lehetőségek is kiváló célterületet jelenhetnek a természeti- és ökoturizmust kedvelők számára. Gyalogtúrák, kerékpáros kirándulások vízitúrák szervezésére van kedvező lehetőség. Országos viszonylatban a kistáj emberi behatások által kevésbé terhelt, vegetációja, élőhelyei természet közelieknek mondhatók, legháborítatlanabb része a Bodrog-ártér a Bodrogzuggal (régiben a Szigettel). A természetes és természetközeli vegetáció előfordulási aránya alapján a Bodrogköz hazánk eredetihez egyik legközelebb álló tája. A kistáj mintegy 50%-a szántó, 10%-a rét illetve legelő, 2%-a kert, gyümölcsös és szőlő; erdővel borított terület mintegy 8%, 30% egyéb (fátlan és gyéren fásodott területek, ártér, vízfelszín, nádas, művelés alól kivont terület) (TUBA, SZIRMAI 2008).

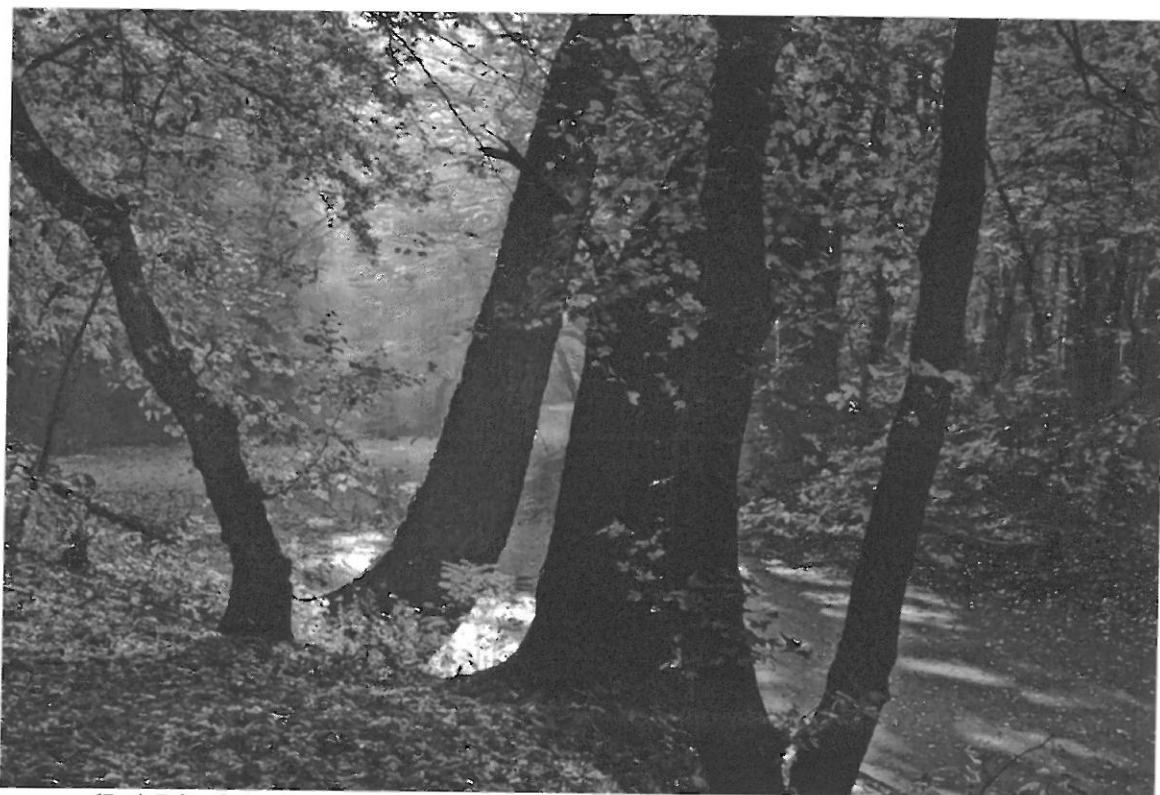

(forrás: www.bodrogzug.hu)

A Bodrogköz potenciális erdőterület (mélyebb térszinteken fűz-nyár ligeterdők, égeres-kőrises mocsár- és láperdők, tölgy-kőrös-szil ligeterdők, a folyóhátakon, homokszigeteken gyertyánostölgyesek, alföldi zárt kocsányos tölgyesek); további jellegzetessége a vízhez kötődő élőhelyek gazdagsága. Az erdőirtásokat, ármentesítéseket leginkább a lápok és az erdők sínylették meg. Az egykori erdők helyén jórészt szántók, ill. fajszegény ültetvények, a lecsapolt lápok helyén szántók, nagy

kiterjedésű rétek, másodlagos mocsarak vannak. Természetszerű növényzetét a Tisza és a Bodrog holtágaiban, kubikgödreibben, a bodrogzugi nyílt ártér és a mentett oldal tavaiban, erekben, csatornáknban fajgazdag mocsári- és hínártársulások (mételykóró – *Oenanthe aquatica*, rucaöröm – *Salvinia natans*, sulyom – *Trapa natans*, fehér tündérrózsa – *Nymphaea alba*, békaliliom – *Hottonia palustris*, tündérfátyol – *Nymphoides peltata*); a vízpartokat szegélyező mocsarak, láposodó foltok (nádi boglárka – *Ranunculus lingua*, mocsári lednek – *Lathyrus palustris*, gyilkos csomorika – *Cicuta virosa*, debreceni torma – *Armoracia macrocarpa*, nyári tőzike – *Leucjum aestivum*, mocsári aggófű – *Senecio paludosus*); a mocsárrétek, láprétek (kornistárnics – *Gentiana pneumonanthe*, szibériai nőszirm – *Iris sibirica*, réti iszalag – *Clematis integrifolia*) jelentik. A folyókat bokorfüzesek és fűz- és nyárfajok dominálta ligeterdők kísérik. A hullámtérben jelentős az özönfajok borítása. A magasabb térszíneken a kőris-szil ligeterdők állományai húzódnak. A montán elemeket (bükksás – *Carex pilosa*, gyertyán – *Carpinus betulus*, erdei varázslófű – *Circaea lutetiana*) tartalmazó gyertyános-tölgyesek a Bodrogköz több pontján (Long-erdő, Ricse-Réveleányvár, Mosonnai-erdő) fellelhetők.

A termőföldek területnagyságának és mennyiségének alakulása hatással van a növényvilág fejlődésére. (forrás: *bodrogkoz.ns01.biz*)

(Fotó: Fülöp György)

KAPCSOLÓDÁS TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEKHEZ (az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságának adatszolgáltatása alapján)

Országos védelem alatt álló területek

Országos védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. A közigazgatási területen jelenleg ilyen elemek nem találhatóak, de előkerülésük lehetséges.

Tervezett Természeti Területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján természeti területnek minősül minden erdő; gyeperdő; nádas; művelési ágú termőföld; művelés alól kivettként nyilvántartott, földterület, ha nem áll más használat alatt; mező- és erdőgazdasági hasznosításra alkalmatlan földterület, amelyet definiált természetközeli állapotok jellemeznek. Ezen területekről aktuális nyilvántartás nem áll rendelkezésre, ezért a fenti követelményeknek megfelelő területeket Természeti Területként kell kezelni, kiemelt figyelmet kell fordítani a tájkép, a természetes életközösségek (növénytakarások) és élőhelyek megőzésére.

Természetközeli Területek

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló rendelet alapján a mocsár, a nádas és a sziklás terület természetközeli területnek minősül, ezeken a helyeken épületet elhelyezni nem lehet. Visszabelterületén nem, a külterületeken előfordul nádas terület.

(forrás: mzshome.net/magyarorszagnovenyei)

Natura 2000 területek

Viss közigazgatási területét érinti a HUBN20071 Bodrozug és Bodrog Hullámtere néven kihirdetett NATURA 2000-es helyszín, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (SCI). Érinti továbbá a HUBN10001 Bodrozug-Kopasz-hegy-Taktaköz néven kihirdetett helyszín, mely különleges madárvédelmi helyszín (SPA).

Országos Ökológiai Hálózat övezetei

Viss közigazgatási területén az országos ökológiai hálózat övezetei közül a magterület és az ökológiai folyosó övezetek találhatóak meg.

Egyedi tájérték

(Forrás: Aggteleki Nemzeti Park)

Az egyedi tájértékek megőrzése fontos feladat. Az ehhez kapcsolódó feladatokat, melyeket ezen kézikönyv figyelembe vett, a település teljes közigazgatási területére készült, a Földművelésügyi Minisztérium által minőségellenőrzött és az 1996. évi LIII törvény 6.§ (3)-(5) bekezdései által szabályozott adatok tartalmazznak.

Nagyvízi meder területek

Viss Község közigazgatási területét a 08. NMT.03. számú (Bodrog folyó, folyószakasz eleje: Államhatár, folyószakasz vége: Tokaj-Tisza torkolat) nagyvízi mederkezelési terv érinti.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete:

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezetének lehatárolását a Földművelésügyi Minisztérium határozza meg. Az ANPI működési területét érintő településekre az aktuális lehatároláshoz szükséges felülvizsgálatot az Igazgatóság végezte, a térképek lehatárolásra kerültek.

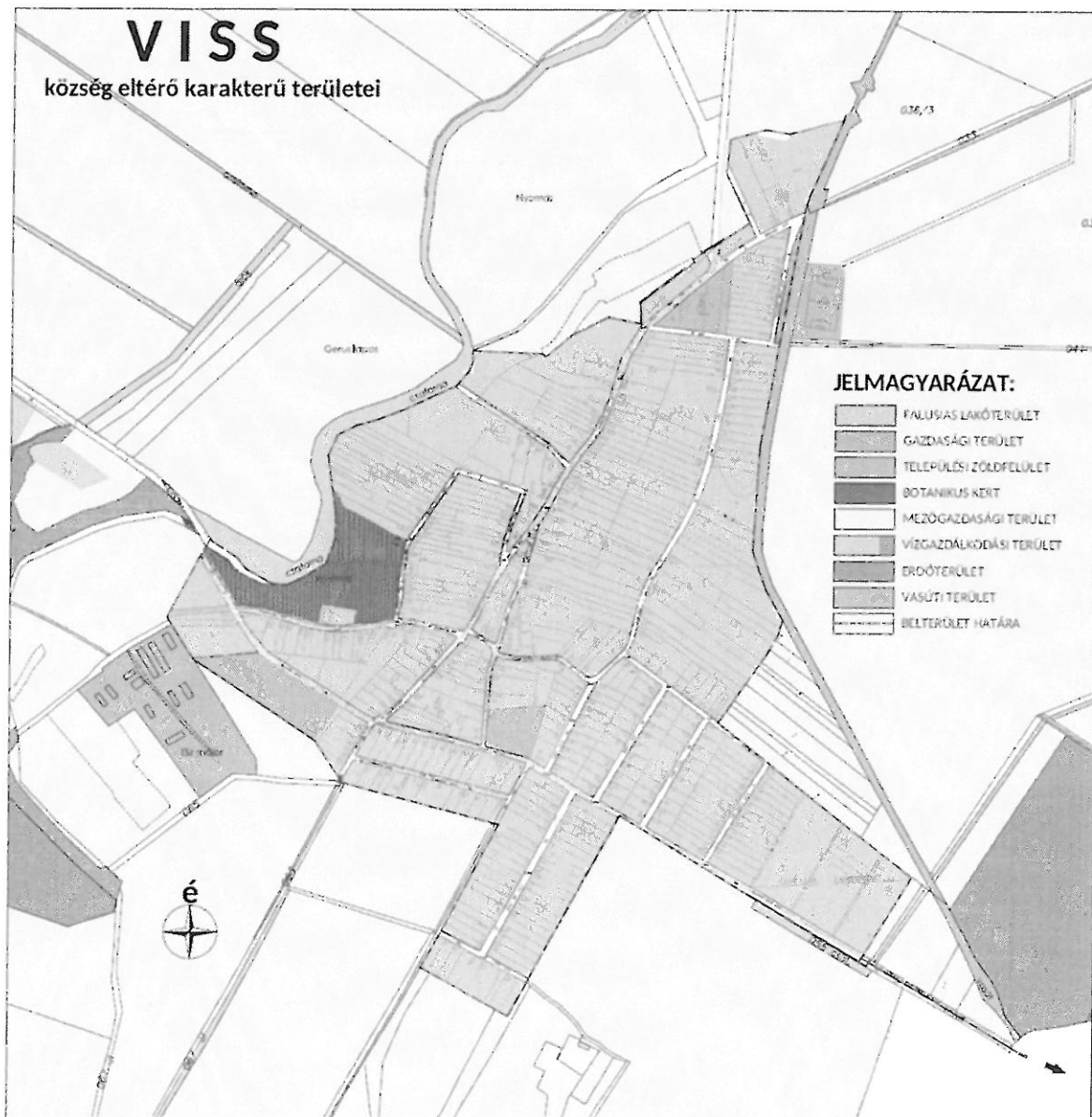
(forrás: Viss község honlapja)

Fontos a természetvédelmi szempontú területek természeti állapotának megtartása, javítása, a településképet meghatározó településkarakter minőségének megóvása, a kilátás- és rálátásvédelem megvalósítása.

(forrás: mzshome.net/magyarorszagnovenyei)

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL

KARAKTEREK LEHATÁROLÁSA

A karakterterületek lehatárolása egy épületszöveten belül nem egyszerű feladat, mivel az épített szövet nem egyszerre épült és folyamatosan változik. Az emberi szervezethez hasonlóan a településeknek is folyamatosan meg kell újulniuk, az elavult épületek lebontásra kerülnek, igénytől függően új épületeket emelnek, mely a közvetlen környezetére azonnal hatást gyakorol, általában megváltoztatja azt. Mérlegelni kell a felosztást. Vannak területek, ahol ez nem jelenthet gondot, élesen elhatárolódnak egymástól a karakterek. A karakterek meghatározásánál figyelembe kell venni a telek környezetéhez kötött elemeket: a morfológiai viszonyokat, a látvány kapcsolatokat, térfalakat, teresedéseket és a növényzetet. Figyelembe kell venni az építményhez kötött viszonyokat, az épület tömegét, magasságát, a tető kialakítását, a homlokzati

anyaghasználat eszközeit, a részletképzést, a színezést, valamint a közvetlenül az épülethez kapcsolódó elemeket (pl. kerítés). A karakterek meghatározásánál nagyon fontos a telekszerkezet, telekméret és az épület elhelyezkedésének vizsgálata is. Ezen elemek alapos áttanulmányozása után sorolhatóak be az épületek egyik, vagy másik karakter kategóriába. Az egy-két kiugró elem, pl.: szigetszerű modern intézmény épület, bolt vagy iskola nem befolyásolja a karakterterület meghatározását. A Kézikönyvben meghatározott, Viss Község bel- és külterületén meghatározásra került karakterterületek és jellemző tulajdonságaik a következőkben kerülnek bemutatásra. A táji környezet külterületi karakterei is bemutatásra kerülnek.

BELTERÜLETI KARAKTEREK

FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Elhelyezkedés:

A község belterületének túlnyomó részét alkotó karakterterület. Központi része a több százéves múltra visszatekintő, népi építészeti elemeket tartalmazó épületekkel leginkább bővelkedő Kolozsvári, Munkácsy Mihály és Kassai utca. Külön karakterként mégsem került leválasztásra, mivel a későbbiekben beépült vissi területeken is hasonló az utcakép, ugyanolyan szerkezetű, háromosztatú maggal rendelkező épületek találhatóak, csak kisebb számban, de mégis, a központi részekhez hasonlóan, keveredve az 1950-es évek után épült más arányú és karakterű épületekkel.

Településképi, arculati jellemzők:

A település utcái mentén kialakult, rendezett képet mutató lakóterület. Az épületek túlnyomó többsége földszintes, oldalhatáron álló, előkertes beépítésű. A tetőforma a régi épületeknél szinte kizárólag utcára merőleges kontyolt nyeregtető, agyag cserépfedéssel, a tetők hajlásszöge 40 fok alatti. A vakolatdíszek közül gyakoriak a nyílászárókat keretező geometrikus elemek, a vízszintes párkánydíszítések, valamint a függőleges lizénák. A karakterterületen az áttört, egyszerű drót vagy lemez kerítések mellett a mívés lakatosmunkák is megtalálhatóak. A főutcák nyomvonalevezetése a központi területeken Y alakú, míg a település többi részén szabályosan osztottak, a keresztutcák a Kossuth Lajos utcára merőlegesen futnak. Szélességük változó, nyílt árokkal, és zöldsávval épültek, jellemzően járda nélkül. Az egyes telkeket virágkiültetések szegélyezik. A karakterterületen a templomok és a világháborús emlékmű környezetében javasolt a helyi területi védelem kiterjesztése. Vegyes használatú egységes terület a településen nem alakult ki.

GAZDASÁGI TERÜLET

Elhelyezkedés:

Ez a karakterterület ipari, kereskedelmi, de leginkább mezőgazdasági célokat szolgáló, a lakóterületi szövetből jelentősen eltérő épületekből áll. A település nyugati, belterületi határa mellett a külterületen található gazdasági területen a jelenleg is állattartásnak helyet adó épületek találhatóak. Fejlesztésre váró gazdasági terület a belterületen is kialakításra került.

(forrás: emufarmviss.hu)

Településképi arculati jellemzők:

Az épületek magassága jelentősen eltérő, a területen jelenleg nagy fesztávú, és alapterületű, 3-3,5 méter körüli ereszmagasságú földszintes istállókat foglal magába, kisebb magasságú kiszolgáló, és szolgálati épületekkel egyetemben. Jellemzően még a múlt században épült téglafalazatos cserép, vagy pala fedésű, egyszerű megjelenésű, magastetős épületeket találhatunk itt. Az istállókabukat leszámítva csak minimális, szellőzésre használt ablakokat építettek az istállókra. Az épületek, épületcsoportok funkciójuknak megfelelően szabadon álló beépítésben helyezkednek el.

TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLET

Elhelyezkedés:

Viss belterületének központi részein zöldfelületi funkcióra a honfoglalási emlékpark és környezete szolgál. Ebbe a karakterterületbe soroltuk a temetőt és a falu északi részén található sportpályát is.

Településképi arculati jellemzők:

A szépen karban tartott temető a lakóterületektől elkülönülten, helyezkedik el, gyepes, fás szárú növényzettel körülvéve. A Kossuth Lajos utca és a Kassai utca között található

honfoglalási emlékpark és környezete szépen parkosított, burkolt. Területén az emlékhely mellett játszótér, sportpálya, sétány és nyilvános WC került kialakításra. Itt kerültek elhelyezésre a régi izraelita temető sírkövei is.

BOTANIKUS KERT

Elhelyezkedés:

Viss belterületének nyugati részén a Viss-Faluéri csatorna kanyarulatánál található a „botanikus kert”, mely csipkerózsika álmát alussza.

Településképi arculati jellemzők:

Karakterében eltér a települési zöldfelületektől, leginkább egy elvadult ártéri erdőhöz hasonlít. A botanikus kert elnevezést sem a klasszikus értelemben kell kezelnünk. Elmondások szerint valaha itt oktatási célokból ültettek különféle haszonnövényeket.

KÜLTERÜLETI KARAKTEREK

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

Elhelyezkedés:

A külterület jelentős hányadát felölelő karakterterület. A falut körbeveszi ez a karakterzóna.

Településképi arculati jellemzők:

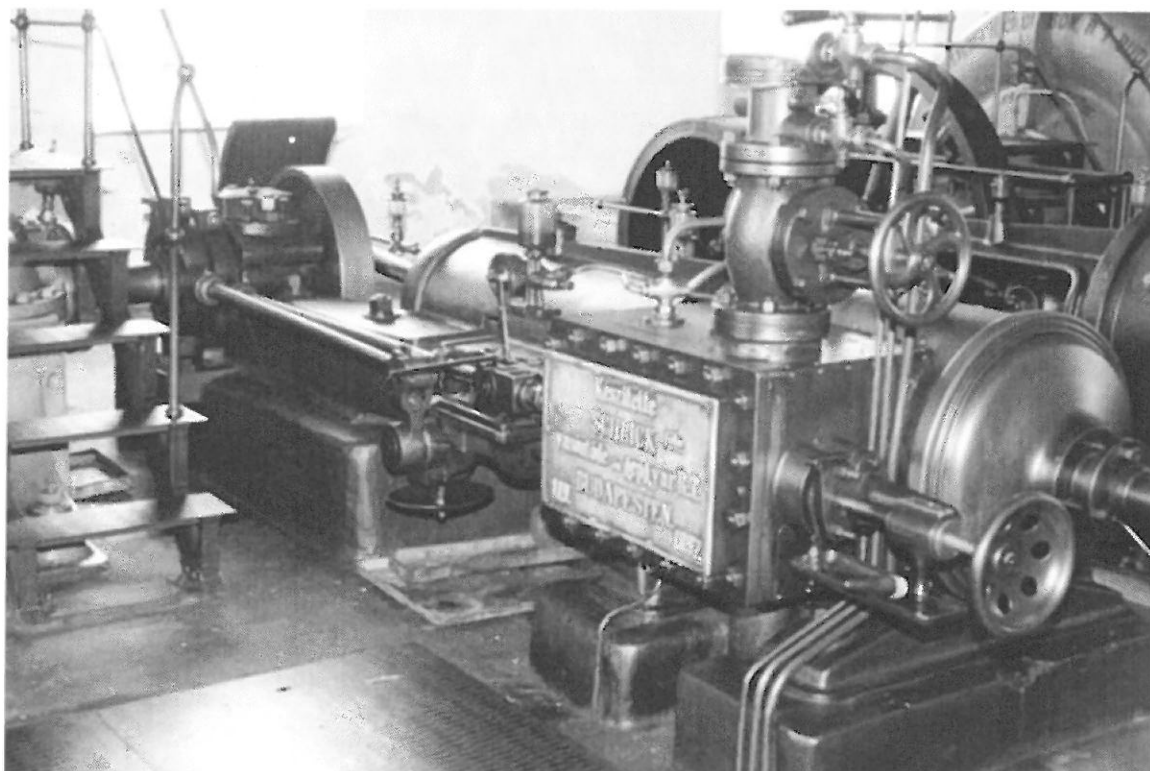
A mezőgazdasági terület a növénytermesztés, az állattenyésztés, illetve ezzel kapcsolatos feldolgozás és tárolás építményei elhelyezésére szolgáló karakterterület. Viss területének kétharmadát napjainkban szántó művelési ágú területek foglalják el. A szántóterületek meghatározó részén nagyparcellás mezőgazdasági művelés folyik. A termőhelyi adottságokat kihasználva a termőföldeken gabonanövények, kukorica és olajnövények (napraforgó, repce) termesztése zajlik.

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLET

Elhelyezkedés

Ebbe a karakterzónába tartozik a Bodrog holtág- és védműrendszere, a külterületi belvízelvezető árkok és csatornák, Viss belterületét nyugati irányból érintő Viss-Faluéri csatorna, és részben a Törökér-csatorna.

Településképi arculati jellemzők:

A folyó és állóvizek medre és partja rendezett képet mutat, az árvízvédelmi töltés folyamatos ellenőrzést, karbantartást igényel. A Viss külterületén található Törökéri belvízvédelmi szivattyútelep területén lévő, korábbi gőzüzemű szivattyútelepet híres ipari emlék a vidéken, környezetében pár évvel ezelőtt kempingezésre alkalmas területet alakított ki az önkormányzat.

ERDŐTERÜLET

Elhelyezkedés

Jelentősebb erdős, fás területek Viss külterületén a Bodrog holtághoz kapcsolódva található.

Településképi arculati jellemzők:

Az erdőterületek rendeltetésük szerint lehet védelmi, gazdasági egészségügyi, turisztikai, oktatási, kutatási célú. Viss területén védelmi és gazdasági erdőterületek vannak.

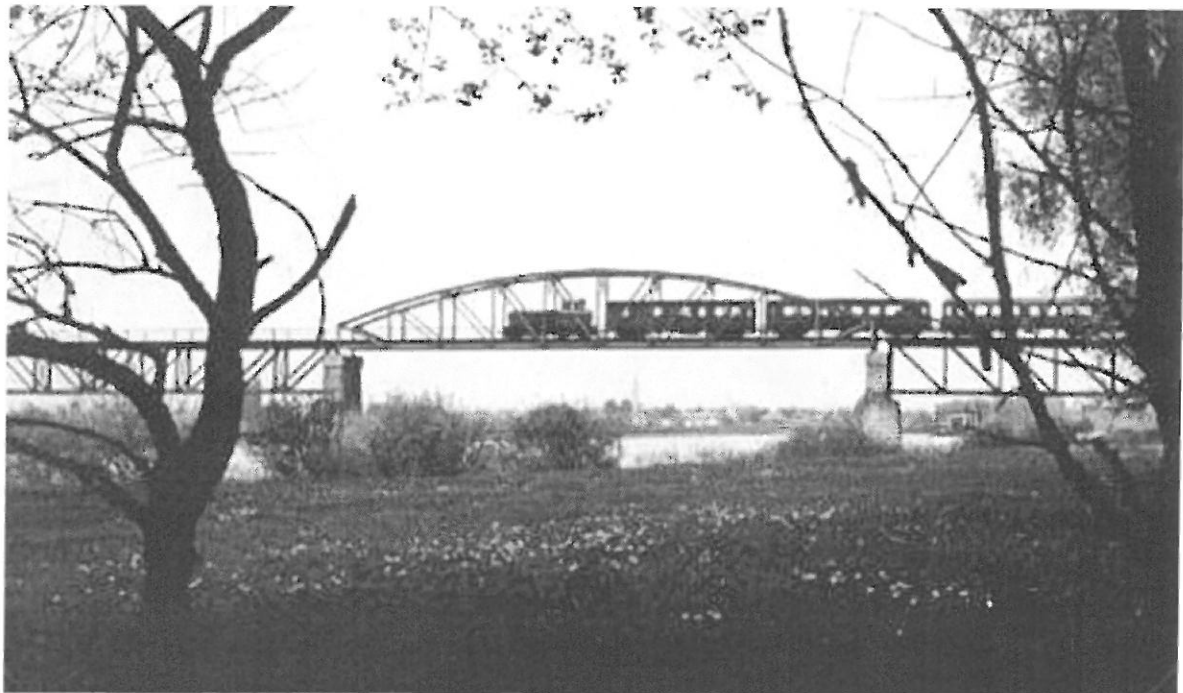
VASÚTI TERÜLET

Elhelyezkedés

Viss keleti belterületi határa a régi vasútpálya telke.

Településképi arculati jellemzők:

Már a sínek és a talpfák sincsenek meg, egyedül a más funkcióval működő állomásépület és a telekforma árulkodik erről a karakterről, melynek meghagyása szándékos volt.

(forrás: www.vasutallomasok.hu)

5

TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

ÉPÍTÉSZETI MINŐSÉG

Ebben a fejezetben bemutatjuk azokat a lehetőségeket, melyek használatával szebbé tehetjük lakókörnyezetünket, élhetőbbé élettereinket. A minőségi épületek megalkotása kettős folyamat. A történeti, szellemi háttér megismerése, elsajátítása mellett a konkrét materiális elemekkel is fel kell térképezni, hogy építményeink a kor vívmányait magában hordozó mű mellett a településképi arculatba is illeszkedjen. A megismerésnek több fázisa,

(forrás: www.magyarhosok.hu)

több szintje van. Nem a múlt feltámasztására kell gondolni, a kézikönyv nem kötelezően használandó elemvilágot akar rákényszeríteni az építetőre. Az utat kívánja megmutatni, mely sok-sok lehetőséget kínál, a jót kell megérezni ebben a szándékban. Költségek tekintetében is lehet kedvezőbb, egyszerűbb megoldásokat alkalmazni, mely magja azonban hordozza, megeleveníti a település értékeit, jellegzetességeit. A nagy döntések meghozatala előtt, a tervező bevonása előtt érdemes elgondolkodnia az építetőnek ezen az úton, az eltérési pontokat érdemes súlyozni, mennyire fontosak a projekt számára. A folyamatosan fejlődő, remélhetőleg évtizedek múlva is naprakész kézikönyv átfogó

segítséget nyújt az építetőknek meghatározó döntéseik meghozatalában. Lehet, hogy le kell mondani egy tetőtérbe zsúfolt szobáról, lehet, hogy le kell mondani egy, az üzlet szempontjából fontosnak tűnő rikító szín használatáról, de cserébe többet kap az értékrendszer

be illeszkedéssel, mely a használhatóságot is pozitívan fogja befolyásolni és kiváltja környezetünk elismerését. Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy nagy felelősség van a tervezők vállán is. Nekik is meg

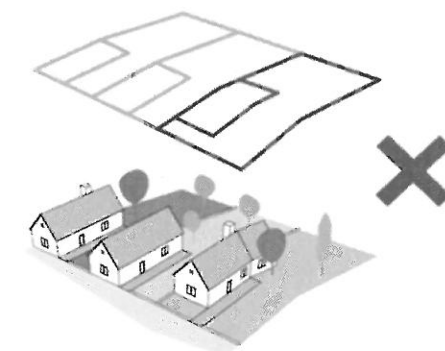
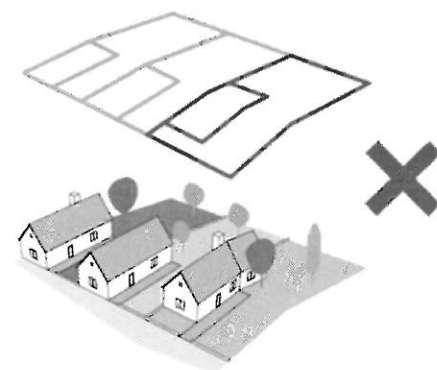
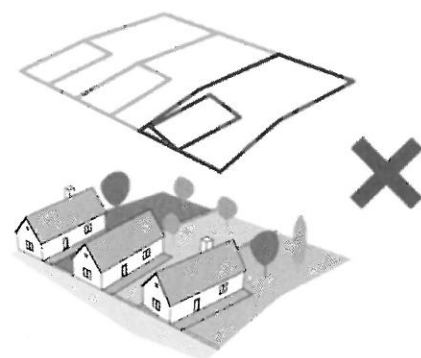
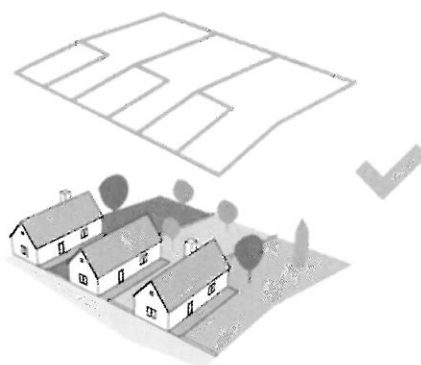
kell ismerniük a kézikönyv ajánlásait, a falu szellemiségét, mielőtt elkezdik a tervezést, szakmai javaslataikkal kiegészítve a kézikönyv ajánlásait. Az építési folyamatban az önkormányzat segítő, támogató szerepét emelem ki. A településszerkezeti terveken alapuló helyi építési szabályzatok alapján működő alaprendszer megadja, a mit lehet, mit nem, alapadatokat, melynek a kiadott kézikönyv alapján településképi rendelet arcot formál, meghagyván a mozgásteret, az építetők gondolkodásnak és tervezői szabadságnak. A következő oldalakon található egyszerűsített ábrák képek és leírások segítséget nyújtanak a helyes út, a megfelelő megoldások kiválasztásához. Az ajánlások természetesen nem teljeskörűek, jó és rossz példát is lehetne még melléjük tenni. A épületábrázolások, tető, kémény és részlet kialakítások nem másolandó formák, csak az adott formálási séma bemutatását segítő sematikus képek.

TELEK KIVÁLASZTÁSA

A telek megvásárlása előtt tájékozódjunk az önkormányzatnál, a települési főépítésznél, hogy a telek adottságai megfelelnek-e elképzeléseinknek, mivel a szabályozások eltérőek lehetnek. A domborzati viszonyok és a tájolás mellett fontos megfigyelni a helyszínt, a szomszédságot, az utcát, hogy az arculat formálásában meg lehet-e majd felelni saját elképzeléseinknek, a Kézikönyv ajánlásainak, tudunk-e illeszkedni a környezethez. Faluról lévén szó, a széljárás ismeretében fel kell térképezni a szomszédság állattartó épületeit, szokásait, hangos üzemi tevékenységgel járó funkciókat, lehetőség szerint meg kell ismerni hosszú távú terveiket.

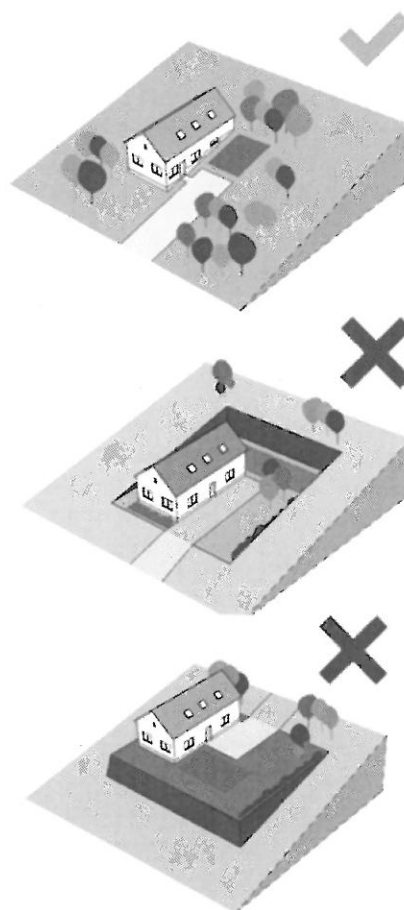
TELEPÍTÉS

A településszerkezet formálását a domborzati, tájolási vízvezetési és közlekedési kapcsolatai határozzák meg. Visszatelepek a mai napig őrzik a régi parcellázás nyomait. Nadrágszíj telepek a kis keresztmért miatt jelentősen befolyásolják a telepítést, ezáltal a funkcionális lehetőségeket is. Új építési telek kialakításánál figyelemmel kell lenni az adott karakterterület tulajdonságaira. Vannak olyan karakterek, ahol nem szabad két vékony teleket összevonni csak azért, hogy egy nagyobb házat építhessünk rá, mert ez által sérülne az utca és a településképek. A bemutatott példa a telepítés kényes kérdését emeli ki. Figyelnünk az előkert méretére, igazodni kell a szomszédos, ha azok egyedi, az utcában érvényesülő előkerti méretekhez. Ugyanez igaz az épülettömeg elhelyezésére is. A bemutatott rossz példán a telek törése lehetővé tenné a ház elfordítását, de akkor kiesne az utca meghatározott rendszeréből, ezért nem jó a megoldás.

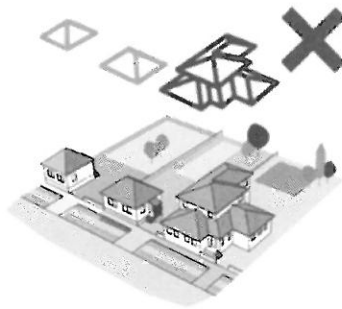
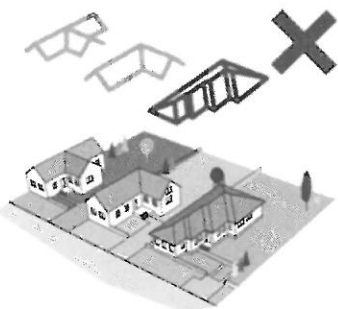
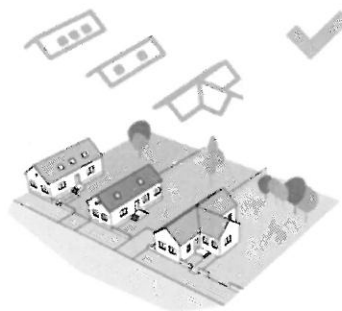
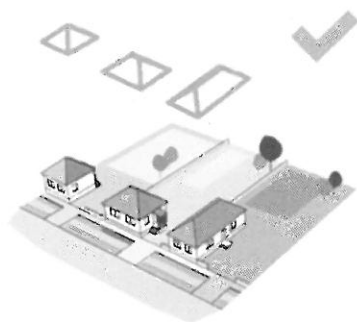
TEREPALAKÍTÁS

Viss alapvetően sík területen fekszik, a Munkácsy utcától észak felé minimálisan emelkedő tereppel. A természeti környezetünk épület körüli alakítása, korunk technológiai lehetőségeivel ma már nem nehéz feladat. Lejtős terepen mindig felmerül a bevágás, feltöltés készítésének kérdése. A régebbi korokban a környezethez alkalmazkodott az Építettő, a lejtős terepet adottságként kezelve. A telekvásárlás előtt érdemes átgondolni, hogy a telepalakítás milyen mértékben fogja befolyásolni a talaj- és kerthasználatot, hogyan viszonyul az épített és táji környezethez, illetve a járulékos költségek sem elhanyagolhatóak. Lehet, hogy egy jobb ötlettel, vagy egy másik telek megvásárlásával költségtakarékosabban valósíthatjuk meg elképzeléseinket. Nagyobb földmunkával járó telepalakítás kerülendő, a jó környezeti kapcsolat kialakítása legyen a cél.

TÖMEGKÉPZÉS

A telek adottságai befolyásolják az épület tömegformálási lehetőségeit. Figyelembe kell venni továbbá a szomszédos épületek telepítését, magassági méreteit és funkcionális kialakítását is. Az építettői igények, az energetikai előírások, a kor technikai színvonalát figyelembe véve kell a tervezést megkezdeni. Viss esetében – erről a helyi építési szabályzat is rendelkezik – biztosan nem lehet 3-4 szintes, lapostetős vagy mediterrán formavilágot idéző épületeket elhelyezni. Érdemes tehát a karakterterületnek megfelelő értékrendszer alapulvételével megformálni az épületeket. Keskeny, fésűs telekosztás esetén hosszúka épület elhelyezésére van lehetőség. Jó megoldás lehet az utcai homlokzathoz képest 8-10 méterrel bentebb a gerincre merőleges épületszárny beugratására, mely az épület fogadó, beléptető, elosztó funkcióját láthatja el. Ez a „T” alakú elrendezés. A keskeny telekméret, a tűzvédelmi előírások és a használhatóság (gépjármű hátrajuttatásának lehetőségének biztosítása) miatt a T szára nem lehet túl nagy, maximum 6-7 méter. Másik elrendezési lehetőség az épület végének a befordítása, az „L” alakú elrendezés. Viss épületeinek túlnyomó része egyszerű tömegképzésű, új építésnél is ennek továbbvitele javasolt. A maximális építménymagasság lehetővé teszi tetőtér-beépítéses épület kialakítását. Ez a népi építészeti elemeket hordozó épületek, épületcsoportok környezetében nem javasolt, máshol elképzelhető megoldás lehet. A településen ritka az oromfalas tömegképzés, inkább csak a melléképületeknél, illetve a gazdasági karakterterület épületeinél figyelhető meg. Használatuk új építésnél, főleg az utca felé nem javasolt.

ÉPÜLETMAGASSÁG

A falusias lakózóna karakterterületén jellemzően földszintes épületek állnak, egységes ereszmagassággal. A szabályozást megelőzően az 1970-80-as években épültek „szintes” kockaépületek is magastetővel, főleg a falu keleti részén. Ezen a településrészen a földszintes épülettípust javasoljuk. Amennyiben másként nem megoldható, a földszint + tetőteres beépítés is elfogadható, amennyiben illeszkedik a környezetébe. A vegyes karakterterületen az építménymagasságok változatosak, a funkció határozza meg. Amennyiben lakóépület kerül a zónába, úgy a többi lakóépülethez kell igazodni, nem a középülethez. Új telephely építésénél is javasolt inkább a földszintes megjelenés továbbvitele, településképhez illesztése.

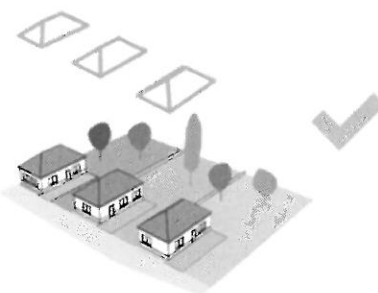
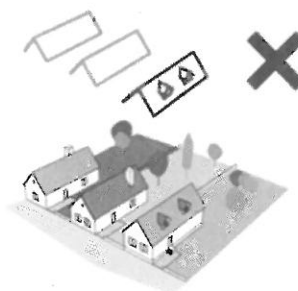
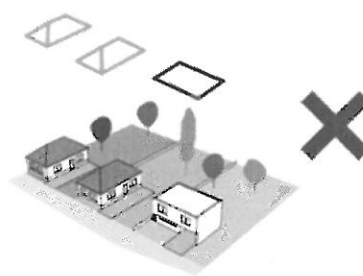

TETŐHAJLÁS, TETŐFORMA

Vissz lakóépületei mind magastetősek. Nagy hányaduk kontyolt, utcára merőleges nyeregtetős. Ezen kívül - a manzárd tető kivételével – sokféle tetővariáció megtalálható a faluban. Jellemzőnek nevezhető még a nagyobb fesztávú melléképületek csonkakontyos nyeregteteje. A tetők hajlásszöge 35- 42° közé tehetők.

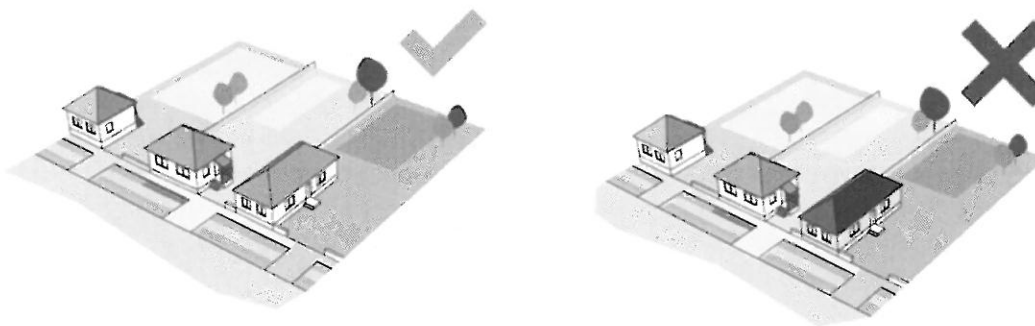

Új építésnél figyelembe kell venni a kialakult utcaképet, a jellemző Tetőformákat és hajlásszögeket. Nem a szomszéd épület számít első sorban, hanem az utcában többségben lévő tető fajták kinézete, így lehet megőrizni az utcaképet. A falusias lakózóna karakterterületen javasolt a hagyományos, népi építészetben gyökerező arányvilág továbbvitele. A főutcán mindenképpen a kontyolt nyeregtető javasolt, mely variálható a tömegképzésben ismertetett „T” és „L” elrendezésű tömegformák lefedési változataival. A település külső részein javasolt színben, anyaghasználatban és formában a meglévő állapotokhoz alkalmazkodni. A településre jellemző alapváltozat mindenhol megjelenik. Az 1990-es és 2000-es években divatba jött, alacsony hajlásszögű, valóban tájidegen mediterrán tetők szerencsére Visszen nincsenek jelen. Ezt továbbra is kerülni kell. Nem azért mert rossz, csak nem ehhez a kultúrához illő megoldás. Egy mediterrán országban is furcsa lenne egy tornácos közép-európai parasztház a tengerparton. Tetőtér-beépítés esetén javasolt tetősík ablakok használata, a tetőfelépítmények kerülendők. Az előzőekben ismertetett „T” elrendezésnél lehet oromzatosra építeni a fő tetőgerincre merőleges tetőrészt így a tetőtérhez rendelhető függőleges ablak vagy francia erkély. A gazdasági karakterterületen a csarnoképületekre lehet alacsonyhajlású tetőt tenni, de a döntés előtt érdemes átgondolni hagyományos szerkezetek használatát.

SZÍNHASZNÁLAT

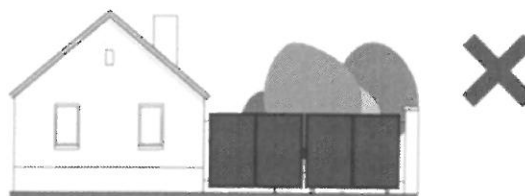
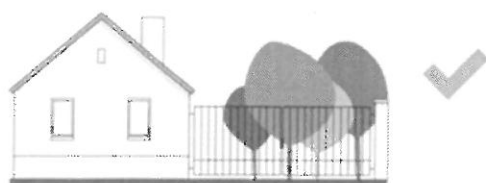
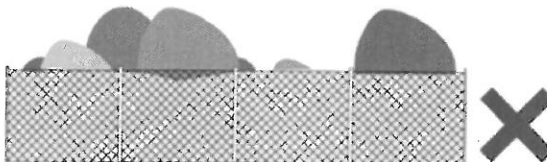
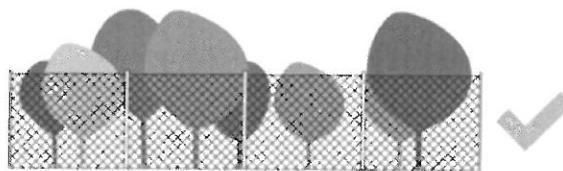
Vissen változatos a színhasználat, de szerencsére kirívó, rikító színezésű épület nem sok van. A homlokzat színező anyagok fejlődésével és elterjedésével szerencsére napjainkban már sokféle igényes árnyalat közül válogathatunk. Az illeszkedést szem előtt tartva az épületek homlokzatára fehér, törtfehér, illetve pasztell árnyalatokat javasolunk. A sötét és extrém (lila rózsaszín, rikító sárga, türkiz, stb) színek kerülendőek. Jó megoldás még a fa színeihez igazodó világos drapp, a natúr téglala színéhez igazodó terrakotta vörös (lehetőleg nem teljes felületen) színek használata is. Az épület homlokzatán 2-4 féle meghatározó szín felvitele elégséges. A kiválasztott szín együttest összhangba kell hozni a tetőhéjaláshoz kiválasztott anyag színével. Ha nem természetes anyagból (kő, téglala) készül a lábazat, hanem lábazati vakolattal, akkor az legyen több árnyalattal sötétebb a homlokzat fő színeitől. Alap kiindulási pont, hogy a homlokzat lentől felfelé világosodik, de ettől el lehet térni, csak vigyázni kell arra, hogy ne legyen „zebracsíkos az épület. A homlokzat síkjából kiugró vakolatdíszítéseket régen és ma is a homlokzati alapszíntől eltérő, világosabb színre festették. Ettől függetlenül szép lehet azonos világos színnel festve is, mivel a kidomborodás miatt a fény-árnyék játék megjelenik rajta. Az ablakok és ajtók változatos színben pompáznak, de jellemzően a fa többféle barna színére festettek. Természetesen többféle színárnyalat is elfogadható, de javasoljuk a fehér, a szürke, a zöld és a barna színek árnyalatainak használatát. A tetőhéjalásnál javasolt a natúr színek használata. Terrakotta vörös, világosszürke pala szín, esetleg barna, zindelyre emlékeztető szín. Nem javasolt a hagyományos építőanyagok színvilágától eltérő rikító (ideértve az élénk piros is) színek használata.

KERÍTÉSEK

A kerítésnek fontos szerepe van életünkben. Több funkciója közül a legfontosabb a magántulajdon védelme, hiszen a szabadonálló beépítésnél, aki belül van a kerítésen, az már bejutott a portára is. A kerítés egyfajta lelki határ is, a belső világ az otthon elválasztása a külvilágtól. Ezen kívül lehet vizuális lehatároló szerepe, ha tömör, de lehet éppen ellenkezőleg a „tisztá porta rendes ház” megmutatója, ha áttört, illetve ebben az esetben figyelemmel kísérhetőek a külvilág történései. Az áttört kerítésen át hazaérkezve megcsodálhatjuk otthonunkat, szép virágos előkertünket, a látvány pozitív töltést sugároz.

Fontos építészeti elem a kapu. Díszessége megmutatja a porta gazdagságát, szegényessége, elhanyagoltsága pedig az ellenkezőjét. Egy portán belül több kerítés létezik. Az első számú az utca felé eső telekhatárra kerül, ez a legjobban kidolgozott, a második – állattartással foglalkozó porták esetén a lakó udvar és a baromfiudvar között épül -, míg a harmadik az állatokat választja el a kerttől. Sokszor előfordult már, hogy az utcai kerítést tették egyvel hátrébb, amikor új kerítés készült. Az oldalhatárra kerülő kerítések funkcionálisak, ha kell, az átlátás korlátozására is szolgálnak. A Vajdácskára jellemző, oldalhatáron álló beépítés pozitív hozománya, hogy a lakóudvar természetes oldalhatári kerítése a szomszéd ház, melynek magas parapetű, mellék-helyiségekre eső ablakaiból nem nyílik rálátás a lakóház előtti udvarra. A kerítés anyaghasználata nagyban függött a környéken fellelhető építőanyagoktól. A környéken vannak kőbányák, de Viss közvetlen környezetére nem jellemző a kő, mint természetes anyag, ezért magas kőkerítések nincsenek, maximum a kerítések lábazatnál használtak tört követ. Fa, leginkább tömör deszkakerítésekre még elvétve láthatunk egy-két példát, még a tulipános áttöréses díszítés is feltűnik itt-ott. Azonban kijelenthetjük, hogy a faluban túlnyomó többségben van az áttört, oszlopos fémszerkezetű kerítés és az egyszerű drótfonatú lehatárolás. A kerítés díszesebb eleme a kapu és a kocsibehajtó, melyre szintén találhatunk jó, követendő példákat a településen. Új kerítés építésénél az áttört, átlátható fém, kovácsoltvas, fém pálcás és oszlopos, igényes hálós kialakítású szerkezeteket javasoljuk. Az előregyártott kerítés rendszereket a lakóépületekhez nem javasoljuk, maximum a gazdasági karakterterületeknél fogadható el. Jó megoldás lehet még az igényesen elkészített faszervezetű, lécs, deszka, palló kerítés is, bár ezek alapvetően tömör mezőket eredményeznek, mely kevésbé ajánlott. Falazott, tömör kerítések nem jellemzik Vissst, viszont szép számban található tömör téglavagy kő tartó oszlopos kerítés a faluban, melynek használata elfogadható, de meg kell jegyezni, hogy inkább középületek, rangosabb, polgárosodottabb portáknál használták ezt a megoldást régen. A vegyes karakterterület általános közönségforgalommal rendelkező középületeinél nincs kerítés. Az utcaképet jellemző arányvilág (lábazat, mező méretek, oszlopok elosztása) megtartása javasolt.

TORNÁCOK, TERASZOK

A magyar népi építészet egyik legjellegzetesebb eleme a tornác, az 1800-as elejétől általánosan elterjedt a parasztházaknál, de a polgári, városi épületeknél is használatos, látványos eleme az épületeknek. A tornác több funkcióval is szolgál. Szélfogóként, főleg, ha az utca felőli oldala falazott, vagy üvegezett, esővédő előtetőként, védve a konyha és a

lakószobák udvari falait a csapadéktól. Az épületenergetikai szerepe is jelentős, melyre ösztönösen, tapasztalati úton jöttek rá több száz évvel ezelőtt, nem számításos igazolással. Alapkiindulásként úgy tájolták az épületeket, hogy az udvar felé eső szobák kapják a több fényt. Ezáltal nyáron a tornác oldalra süttött többet a nap. A nyári magasabb napállásból adódó nagyobb beesési szöveget a tornác teteje leárnyékolja, felmelegedés ellen védi a szobák falát. Téli

időszakban az alacsonyabb beesési szög lehetővé teszi a falak felmelegítését a napsugarak segítségével. Az épületre ültetett tető a tornácot is fedi, a határoló oszlop, vagy pillérsort ennek függvényében kell méretezni. A funkcióját tekintve nyitott-fedett előtér sok mindenre alkalmas. Külső tartózkodási helyként is szívesen használták, de termény feldolgozására, szárítására is alkalmas volt. Az eső nem ver be, a nap közvetlenül nem süt be az ablakokon. A tornácok beépítése, helyiségek, tárolók belepréselése

soha nem hoz megfelelő eredményt. Az udvar felőli helyiségek elvesztik közvetlen kapcsolatukat a külső térrel, ez az építési tevékenység nem ajánlott. Vissen számos tornácos ház maradt fenn. Legelterjedtebb forma az épület udvar felőli oldalán

végigfutó oszlopsoros kialakítás, az utca felé eső oldalon lezárás nélkül, mivel a faluban a lakóépületek előkerttel épültek, így nem kell kerítésként kezelni ezt a területet. A

tornácoszlopok jellemzően kőből, és téglából falazott szép oszlopos és pilléres kialakításúak, de fából készültek példák is fennmaradtak. Az oszlopok közötti, fából készült díszítőelemek használata nem jellemző. Az áthidalást fa gerendákkal oldották meg, íves, boltozott megoldás ritka. Kevésbé jellemző a tornác oszlopok közötti mellvéd fal használata is, valószínűleg a keskeny udvarok ilyenét lehatárolására nem volt szükség. Ebből következik az is, hogy sok helyen csak minimálisan emelkedik ki a tornác a terep síkjától, így jobb a kapcsolata a lakó udvarral. A népi építészetünk és a terület karakterének megóvása érdekében felújításoknál, átépítéseknel javasolt a tornác eredeti állapotának megtartása, új építéseknel, ha szándék van tornácos ház építésére a fent leírtakat, és a helyi példák tanulmányozását javasolom a döntés, tervezés előtt. Új építésnél, a keskeny telekméret miatt jó megoldás lehet a tömegformálásnál ismertetett „T” alakú beépítésnél csak a T szárának, vagy egy részének nyitott- fedett tornácként való hasznosítása.

Nyitott teraszokra is vannak példák, de a vékony telkeken, nehéz megtalálni az ideális helyet a kialakítására. Amennyiben nincs baromfiudvar, úgy jó megoldás lehet egy lehatárolt pihenő, napozó terasz elhelyezésére a lakóépület és a kert közötti rész. Aki nagyobb kerti összejövetelekben, külső tartózkodásban gondolkodik, annak javasolt a lakóudvar egy kijelölt részén a burkolatoz úgy kialakítani, pl. terepsíkba süllyeszteni, vágott, fagyálló kő burkolólappal ellátni, hogy alkalom adtán teraszként is igénybe vehető legyen. Javasolt a teraszokat az épület héjazatával összhangban részleges fedéssel ellátni.

AJTÓK, ABLAKOK

Fontos szerep jut a nyílászáróknak, az ablakoknak, ajtóknak, kapuknak. A homlokzat szerkesztés fontos része, vizuális kapcsolatot teremt az enteriőr és az interiőr között. Kialakításukat mindig az adott kor technológiai lehetőségei, a funkció és az építetói igények formálták. Fontos, megoldandó feladat, ha úgy tetszik kihívás az akár évszázados múltra visszatekintő építészeti megoldások megfeleltetése mai technológiai lehetőségeknek és előírásoknak. Meg kell látnunk a régi sokosztatú ablakban a szépet, az évszázadok alatt kifinomult arányrendszert. A népi építészetben az utcai homlokzatra kerültek a díszesebb, általában osztott álló ablakok, számukat az épület homlokzati mérete határozta meg. Ezek kisebb méretűek voltak, melynek megvoltak az okai. A gazdálkodó ember ritkán tartózkodott a szobában, inkább csak este, ezért nem is

volt szüksége nagy bevilágító felületekre, illetve a műszaki megoldások sem álltak rendelkezésre 2-3 méter széles ablakok, kiváltók készítésére. Ez a kisablakos méretrendszer lett a homlokzatok arányvilágába beleszerkesztve. Az idők folyamán a népi építészeti arányvilágból való kitörést hirdették, fejlődött az építőipari háttér, nagyobb lett minden, az ablakok is. Alakjuk négyzet, vagy fekvő téglalap lett, az ötvenes

hatvanas években a falvak építészetének tekintetében új korszak kezdődött az átalakított, vagy újonnan épített nagyobb bevilágító felülettel rendelkező épületek, korszerűbbek, világosabbak lettek, de ez a népi építészeti hagyományok csorbulásához, eltűnéséhez vezetett. Napjaink legnagyobb kihívása az energetikailag és árfekvés szempontjából is kedvező tulajdonságú, műanyag tok- és szárny szerkezetű nyílászárók, leginkább ablakok megfelelő használatának, a településképben megfelelő helyének megtalálása. Épület felújításánál, vagy új építésnél a szűkebb és tágabb környezet

megismerése után hozzuk meg döntésünket a nyílászárókkal kapcsolatban is. Népi építészeti arányvilágú hagyományos épületbe kizárólag fa nyílászáró használatát javasoljuk az utca felőli homlokzaton.

Legszerencsésebb az, ha a meglévő ablakszerkezetet fel tudjuk újítani, vagy ha nem, vele egyező új szerkezetet legyártatni. Az üvegyártás fejlődése lehetővé tette kettő, vagy három rétegű hőszigetelő üvegezés alkalmazását, kizorítva ezzel a kétszárnyú, népi építészetre jellemző gerébtokos, vagy pallótokos ablakszerkezeteket. Amennyiben felújítható az ablakszerkezet, őrizzük meg, legalább a külső szárnyakat.

A modern többrétegű üvegezést a régi asztalos szerkezetek nem bírják el, a szárnyak leszállyhatnak, eldeformálódhatnak, ezért a megtartandó külső szárnyakba továbbra is egyrétegű üveg kerüljön, míg a belső szárnyba kerülhet egy vékonyabb 14-16mm vastagságú, vékonyabb kivitelű hőszigetelő üvegezés.

Így kaphatunk egy háromrétegű üvegezéssel rendelkező, a népi építészet elemeit továbbvivő, korszerű nyílászárót. Külön figyelmet kell fordítani a kifelé nyíló külső ablakszárnyas ablakszerkezetek megőrzésére. Műanyag ablakszerkezet használatát csak olyan helyeken javasoljuk, ahol nem sérül a településkép.

Műanyag ablakok beszerzésénél is a döntés előtt érdemes elgondolkodni. Vannak olyan esetek, ahol megfelelő lehet a fehér szín, de sok esetben a műanyag profil alap fehér színe teszi tönkre a homlokzatot és az utcaképet. Bár művi, ezért nem elsődlegesen javasolt, de tudni kell azt, hogy vannak technológiák, fóliázás, lakkozás, színes, kemény műanyag rátételezés, melyekkel fa erezetű- és színű, vagy színes megjelenítést adhatunk a tok- és szárny szerkezetnek, 10-15%-os

felárért cserébe. Fém tok- és szárnyszerkezetű nyílászárók – a garázkapukat leszámítva - inkább a középületeknél és a gazdasági létesítményeknél javasolt. A nyílászárók színét úgy kell megválasztani, hogy harmonizáljon az épület egészének színvilágával. Preferált színek a barna különböző színárnyalatai, a világosszürkétől a középsötét szürkéig terjedő szürke, valamint a szürkészöld. Világosabb homlokzati színeknél a fehér vagy törtfehér nyílászáró lehet a jó megoldás. Az árnyékoló szerkezeteket, redőnytököket rejtetten, a falba építve, vagy a nyílászáró belső oldalán kell elhelyezni. Külső, nyitható zsalugáterre van példa a településen, de használata nem jellemző, helyes építészeti megformálás mellett elfogadható megoldás lehet. A nyílások keretezése esetén a hagyományos, vakolatból húzott díszítéseket javasoljuk, a polisztirol habos megoldások kerülendőek. A bejárati ajtókra is vonatkozik, hogy a fa szerkezetű megoldások preferáltak. A garázsajtóknál ügyelni kell a szerkezet háttérbe szorításáról, a homlokzatképzésnél, főleg az utcainál ne domináljon.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az arc a lélek tükre. Az épületeinkre is igaz ez, a homlokzatban, az épület arcában mi magunk mutatkozunk meg. A bevezetésben ismertetett közösségi kapcsolataink az épületeink kapcsolódását, egymásra hatását, kommunikálását is jelenti. A homlokzat kialakításánál törekedni kell a hagyományos arányok magtartására, népi építészeti elemeket hordozó területeken a jellemző, előzőekben ismertetett elemek megismerésére, homlokzatba foglalásába. Természetesen a tervezői szabadság korlátozása nem cél, számtalan variációban, formában jelenhet meg a jó megoldás. Népi építészeti elemeket hordozó épületeknél a nyílászárók mellett fontos elemei a homlokzatnak az általában egyszerű profilozású, húzott vakolatdíszek. Ezek megtartása, szükség szerinti pótlása, felújítása fontos feladat, még akkor is, ha az épületenergetikai értékek biztosításához más megoldásokat kell keresni. Az 1950-es, 60-as években emelt lakóépületek két vagy három vízszintes részre osztott, barnás, vöröses színű kőporos vakolattal készültek, díszítés nélkül. Ezen épületek javarészt már fel kellett újítani. A még meglévőknél támogatható lenne az 50-60 évvel ezelőtti megjelenés és színvilág visszaállítása csak hőszigetelő vakolat használatával. Más arányviláguk van az 1970-es évek végétől a 90-es évek elejéig épült családi házaknak. Az épületek tömege nagy, dísztelenek, egyszerű kétosztatú ablakokkal. Ezek felújításánál sem javasolt polisztirol díszítő csíkokkal teliaggatni a homlokzatot, inkább a színekkel, esetleg, ha van rá lehetőség, tömegek kimozdításával, fény-árnyék hatások kialakításával oldhatjuk fel a nagy tömeg ormótlanságát. De jó megoldás lehet akár egy

egyszínű minimalista felfogású színezés is. Új építéskor a modern építőanyagok használata mellett javasolt természetes anyagok (kő, tégl, fa és natúr tetőcserép használata). Ismét egy fontos döntési pont az épület energetikai tervezése, hőszigetelés, vagy megfelelő falazat vakolattal. Mi ez utóbbit javasoljuk, de nem népi építészeti elemeket hordozó épületeknél a hőszigetelést sem zárhatjuk ki. A megfelelő anyagok kiválasztásánál javasolt minőségi, épületfizikai szempontokból is megfelelő szigetelőanyagot és vékony vakolati rendszert választani. Vissre nem jellemző téglarchitektúrájú, kőfalas, vagy, az üdülőházas karakterterület épületeit leszámítva, fa burkolatú épület. Lábazatokon, homlokzati sávokban megjelenik ez az anyaghasználat, mely új építéseknel és felújításoknál is egyaránt támogatható. A népi épületek lábazata leginkább vakolt. A lábazati vakolat időtállósága függ a kivitelezés minőségétől és a falak nedvesedésétől. Érdemesebb inkább kemény kő, vagy esetleg, a faluban nem annyira elterjedt, vágott, kezelt tégl lábazatot készíteni. Adott esetben egy szép műkő lábazat is elfogadható. Kő lábazat alkalmazása esetén vékony kisméretű lapkaköveket, kiselemes kőfelület utánzatú műkő burkolatokat ne alkalmazzunk!

A fa szerkezetű melléképületek, ólak, az itt-ott még fellelhető, befordított csűrök szintén népi építészeti emlékeink közé tartoznak. Előregedő szerkezeti elemeiket, deszka burkolataikat karban kell tartani, természetes alapanyagú védőszerekkel ápolni kell.

Vissen a tetőhéjalásra legalkalmasabb a natúr vörös sík, egyenes vágású égetett agyagcserép, de ugyanezt a megjelenést nyújtó beton-cserép is megfelelő lehet. Elfogadható megoldás tetőhéjalásra még a, világo-sszürke

pala szín, esetleg barna, zsindeyre emlékeztető színvilág is az agyag- vagy betoncserepeknél, síkpaláknál. (Átalakításnál a régebbi azbesztes palák nem használhatóak már) Nem javasolt a hagyományos építőanyagok színvilágától eltérő rikító (ideértve az élénk pirost is). A faluban található még egy-két fémlemez régi lakóház és melléképület, de a faluképre nem jellemző. Állókorcos tetőhéjalást a falusias karakterterületen inkább csak kiegészítésként, alacsony hajlásszögű épületrészek fedéseként javasolunk. Lakóterületeken új építésekhez nem ajánljuk, régi sérült, nem népi épület esetében palatető felújításánál elfogadható az előzőekben felsorolt színű, matt felületű cserepeslemez fedések. Bitumenes zsindelet, vagy hullámlemez maximum csak a melléképületeknél használjunk. Műanyag hullámlemez, fém trapézlemez, a fő és melléképületeken se használjuk. A homlokzatképzésnél az utcai frontra ne tervezzünk kiugró elemeket, előtető, vagy erkélylemez. A garázs utcai homlokzatról való feltárása kerülendő. Új építés esetén az utca felé kisebb, arányosabb nyílászárókat használjunk.

MELLÉKÉPÜLETEK, GAZDASÁGI ÉPÜLETEK

A Kárpát-medencében falu telekstruktúrájának kialakulása évszázadok alatt ment végbe. A kialakult, vékony hosszúkás telkeken megvan a helye a gazdasági épületeknek, melléképületeknek. A lakóépületek az utcafontra kerültek, Vissen jellemzően mindenhol pár méteres előkertet tartva, ahová szemet gyönyörködtető virágoskertet alakítottak ki,

általában kis kerítéssel leválasztva a lakóudvartól, hogy a kutya, kisgyermek ne tapossa le a növényeket. A ház előtti udvaron keresztül lehetett a gazdasági udvarba jutni, ahonnan általában az épülettel egybeépítve, vagy különálló épületekben kaptak helyet a gazdasági funkciók, állattartással, növénytermesztéssel kapcsolatos épületek, tárolók. Az érzékenyebb növényevő állatok, tehének, lovak istállói, már csak méretük miatt is, általában kapcsolódtak a lakóépületekhez, míg a szárnyas állatok kisebb méretű és igény szintű ólajkat külön építették meg. A gazdasági udvar egésze, vagy egy lekerített része egyben baromfiudvar is volt. Ez a mai napig megfigyelhető a faluban. A disznóólakat is messzebbre építették a lakózónától. A gazdasági udvar végét általában a befordított, takarmány és kocsi tárolására használt csűr zárta, melynek két kapuja volt, így a kertbe is könnyen lejuthatott a szekér, az ekés ló, később a traktor. A csűr után következett a hátsó, vékony, de hosszú hátsó veteményes, vagy gyümölcsös kert, melyet a többi kert résztől nem is szeparáltak el kerítéssel, főleg az egy tömbbe tartozók esetében. Így könnyebb volt a szántás. Ebben a kertben termelték azokat a haszonnövényeket, zöldségeket, gyümölcsöket melyek a napi fogyasztáshoz kellettek, és napi szintű gondozást is igényeltek. (öntözés, kapálás, begyűjtés) A tömbös kialakítás Vissnél csak az új, déli részére jellemző. Napjainkra ez a felosztás továbbra is megmaradt, így is működik, de a gazdasági épületek funkciói megváltoztak. Az

állattartás visszaszorulásával a takarmánytárolók (csűrök, kukoricagórék) eltűntek, vagy más funkciót kaptak: gépek, gépjárművek tárolása, szolgáltató székhelyek, műhelyek kerültek bennük kialakításra. Arculatuk is megváltozott a fa elemeket fém és műanyag építőanyagok egészítik ki sok helyen. A gazdasági és melléképületek építésénél vagy átépítésénél használjuk a régi szervezési rendszereket,

anyaghasználatot. Ezeknél az épületeknél is használjunk igényes megoldásokat, anyagokat. A döntést itt is meg kell hozni, logikusan sorrendbe állítani az elhelyezni kívánt funkciókat, nem feledkezve el az esetleges bővítési lehetőségekről sem. A majdnem minden portán megtalálható gépjármű tároló épületet is építsük bele ebbe a gazdasági rendszerbe, vigyázva, hogy tömegesen nagyméretű garázkapujával ne lógjon ki a sorból.

RÉSZLETEK

A részletek változatosságának meghatározását sok szólásból, idézetből megismerhetjük. Közelítsük meg onnan, hogy a változatosság gyönyörködtet. És valóban, a faluban egyik épület sem egyforma, részleteikben különböznek egymástól. A mesteremberek sem akarták egy kaptafára gyártani az ablakokat, ajtókat, nem akarták ugyanazt a homlokzati díszítést feltenni az épületekre, amit már a szomszédéra feltettek. Még akkor is változtattak valamit, ha kifejezetten ez volt a kérés. De az építetők is válogattak a lehetőségek közül, ezt örömeikre tették, időnként kitűnni vágyásból. Érdemes az építkezés előtt tiszta fejjel végigsétálni a környéket vagy akár az egész falut, csak a részletekre figyelvén. Sok részletben megtalálhatjuk a választ arra a kérdésre, hogy mi végre kerültek a helyükre, miért pont úgy néznek ki, mi a hasznosságuk. Egyszerű példával élve a falubelieknek eszükbe nem jutott volna ugyanolyan kialakítású, ugyanolyan színű kaput készíteni, mert a teheneik mindig összezavarodtak volna. A község jellegzetes részleteinek megismerése közelebb visz a közösséghez a falu íratlan történetének megismeréséhez is. A bemutatott részletek mind viss-beliek. A tervezésnél alapozhatunk erre a tárgyi világra, kifejleszthetjük belőle saját részleteinket, melyeket majd mások fognak nézegetni, elgondolkodni rajtuk.

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

A táji és az épített környezet közötti kapocs a kert. Átvezet minket saját épületeink, részleteink közül a természetbe. Talán ez a legfontosabb üzenete a kertés épületeknek, hogy a saját kedvükre kialakított külső környezetben lehetünk részesei a nagy táji környezetnek. Viss környezetében nagyon szép holtági erdő található, de látható távolságban vannak a Zempléni - hegység sötétkék ormai is. Épített környezetünk, épületeink e gyönyörű táji környezetbe való beillesztésében segít a ház körül kialakítandó kert, a telepítésre kerülő növényvilág. Az épület tervezésénél már érdemes a kert növényzetének kialakítására és a kerti építmények elhelyezhetőségére is gondolni, bár ezek közül az épület lehelyezése a leginkább helyhez

kötöttebb. A növények kiválasztásánál figyelembe kell venni a tájegység éghajlati, az épített, valamint táji környezet fény-árnyék viszonyait és azt, hogy a fajok ne legyenek tájidegenek. A telepítésre nem ajánlott növények listáját az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adta meg, a településképi rendelet egyes melléklete tartalmazza.

A nagyra növő lombos fák ültetésénél már számolnunk kell előre az árnyékvetés helyére, hatásaira. A telekhatáron álló szomszédos épületek elé növényfuttatóra (a szomszéd falára nem) fel lehet futtatni árnyéktűrő zöld cserjéket. Egy új kert létesítésénél hangsúlyt kell fektetnünk az egészséges nagy lombos fák megtartására, mivel ezek természeti értéket képviselnek és már nem csak a kert, hanem a táji környezet részei is. A kert kialakításánál az előzőekben a tereprendezésnél ismertetett elveket be kell tartani, vagyis javasolt a minél kevesebb földmunka elvégzése, ezzel lehet a legtöbb, meglévő értékes növényt is megtartani. A növényvilág kiválasztása előtt ismét javasolt megállni, elgondolkodni, hogy milyen típusú kertet akarunk. Érdeemes egyfajta változatot megvalósítani, mert az eklektikus kert, mindenből egy kicsit, csak részleteiben lehet esztétikus, összességében nem. Választhatunk az egyszerű virágos kerttől a formanövényekkel művészien megtervezett kertekig sokféle változat közül. Figyelembe véve a ház körül rendelkezésre álló területeket válasszuk ki a telepíteni kívánt növényzet méretét. A lakóterület köré érdekesebb szépen virágzó díszfákat, cserjéket, egynyári növényeket ültetni, míg a haszonnövényeket, szőlőt, gyümölcsfákat inkább a gazdasági udvar mögötti kertbe ültessük.

Előkert

Vissben minden épület előtt található kisebb–nagyobb méretű előkert. Az előkert telekhatár felőli részén – a takarás érdekében – magasabb sövényt vagy cserjét ültettek, a ház előtti részre egynyári vagy évelő növények kerültek. Egyszerű virágoskertek ezek, melyeknek megvan a maga sajátos bája, főleg a népi építészeti elemeket tartalmazó tornácos házak esetében. A lényeg az, hogy az ablak előtti részen, talán egy-két rózsatövet leszámítva a növények, virágok nem nőnek magasabbra az ablak parapet magasságánál, így a kilátást az épületből nem zavarják. Lehet másképpen is megfogalmazni az előkertet, lehet akár sziklakert örökzöld talajtakaró növényzettel, vagy egy tervezett kertfilozófia része, a lényeg a díszítő funkció.

Hátsókert

Vissen kétféle hátsókert létezik. A gazdasági udvar mögötti a haszonkert, illetve ahol klasszikus értelemben vett gazdasági udvar és állattartás már nincs, ott létrejöhet az intimebb pihenőkert. A faluban általában művelés alatt tartják a hátsó kertet, de kihásítanak már belőle rekreációra szánt füves területeket, melyeket érdemes lenne magasabbra növényekkel övezni. Van, ahol az állattartás felhagyása után befűvesítésre kerül a régi gazdasági udvar és egy érdekes hangulatú, nagyobb társaság fogadására is alkalmas méretekkel rendelkező hátsó kert alakul ki.

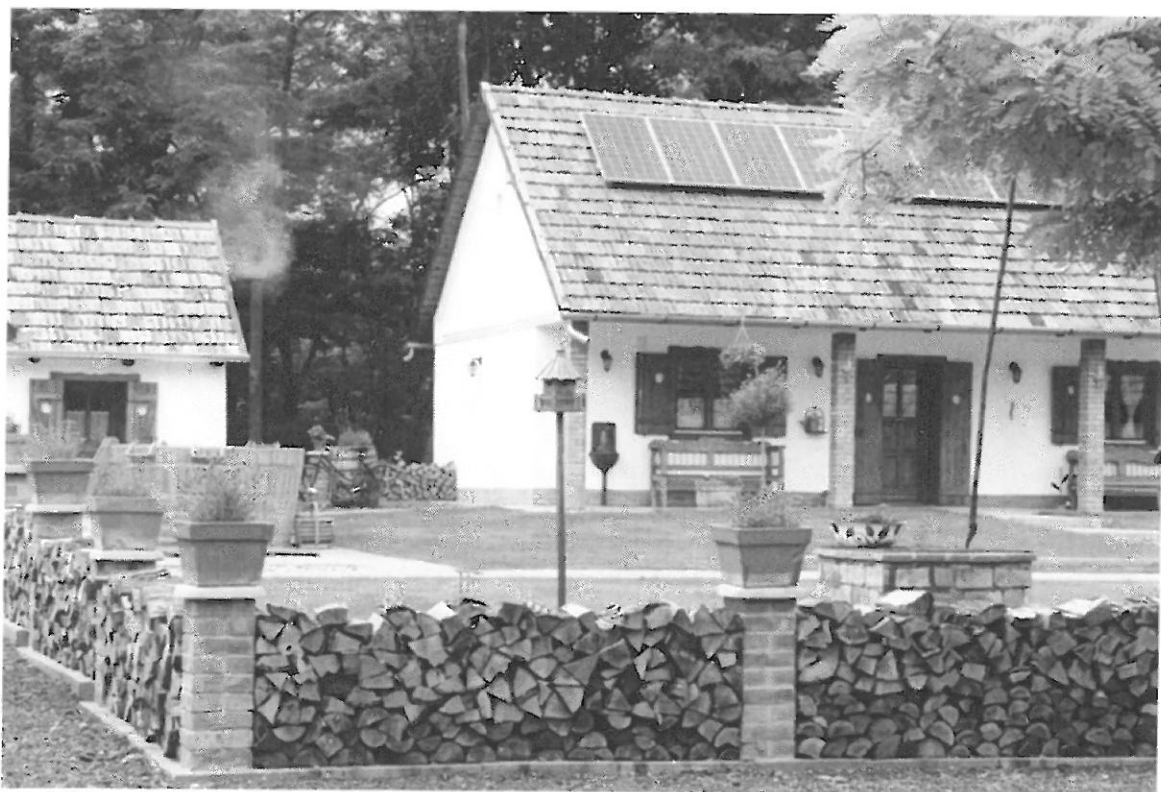
Kerti építmények

A kerti építmények formavilágának és anyaghasználatának megválasztásánál igazodjunk a lakóépület megjelenéséhez. Az elhelyezésre kerülő kerti építmények, lugas, pergola, nyitott-fedett, esetleg sütő alkalmatossággal kombinált fogyasztó tér alapvetően fa alapanyagúak, de más, természetes építőanyaggal is kombinálhatóak. A kerti burkolatok kiválasztásánál törekedjünk az egyszerűsége és a természetességre. Alkalmazkodva a főépülethez a burkolat lehet természetes, fagyálló kőburkolat, térkő-, fa-, szeletelt farönk burkolat. A víz levezetését, a burkolatokon történő átvezetését szintén át kell gondolni. A betonozott járdák, felületek kerürendőek. Az épülethez kapcsolódó közlekedők, teraszok kapcsolódhatnak az épület burkolati világához is, főleg, ha fedettek.

Muskátlis tornác Hollókón

Inczédi-tanya Ladánybenén

UTCÁK

A település közlekedési felületei az utcák, melyek állapota rendezettsége sokat elárul az ott lakók szellemiségéről, közösségük állapotáról. Ebből a szempontból a falun átvezető Fő utca állapota a legfontosabb, figyelembe véve azt is, hogy a településen átutazó milyen benyomást kap a faluról. A bekötő utcáknál, illetve a nagyobb előkerttel rendelkező közösségi épületek előtt alakultak ki nagyobb zöld sávok. A településen belül az úttestek

burkolata aszfalt, de néhány zúzalékos és földút is található még a belterületen. A településen kevés járdafelület található, ezek növelése, főleg a közforgalmú épületek közelében javasolt. A vízelvezető árkok nyílt földárok, de ezek rendszere is bővítésre, átgondolásra szorul. Javasolt az utcák, leendő járdák, árkok, zöld felületek éles lehatárolása szegélykövekkel, az utak felé, így a zöld felületek is megvédhetőek a ráhajtástól. A járdák burkolatváltása lényeges. Hosszútávon javasoljuk a parkok útjaihoz

hasonlóan a minőségi térkövezés szakaszos megvalósítását.

Az utak és járdák illetve ahol nincs járda, ott az előkert telekhatárig terjedő közterületi zöldsáv többféle elrendezést kaphat. Rendezettség hatását kelti a főbb utcák mentén a már említett éles elválasztó szegélyek közé szorítása. Belátást zavaró, magasra növő növényeket ide ne ültessünk, jó megoldás a gyepesítés, vagy talajtakaró zöld cserjék telepítése. Ott, ahol szélesebb az út, vagy fordulópontra van, nagyobb zöld sávok, szigetek, utcakertek alakultak ki. Itt találkozhatunk nagyobb lombos fákkal, a virágos előkertek mintájára kiültetett virágos, cserjés, megművelt ágyásokkal. Ezek a falukép

részei szintén, megőrzésük, fenntartásuk javasolt. Új utcakert létesítésénél is be kell tartani az illeszkedés szabályait. Közforgalmú intézmények közelében érdemes lenne néhány parkolót létesíteni, zöld flekkekkel, mivel gépjárművel a leállítás a forgalom zavarása nélkül jelenleg nem lehetséges, csak a zöld sáv használatával. Ahol van rá lehetőség, például a temető mellett a Trencsényi József utcában, javasolt azonos fajtákból álló fasor telepítése az út mellé, mely emeli a település szintjét. A fajta kiválasztásánál ügyelni kell arra, hogy ne legyen termésével, virágzatával szemtelő, valamint a meglévő és fejlesztendő közműveket se érintse. Esztétikus kandeláberekkel és meleg fényű világítással emelhetjük az esti utcakép hangulatát. A léghábelek rengetegét hosszú távon földkábelek váltják majd fel. Új építésnél már érdemes a bekötő kábelt elhelyezni, vagy eleve a közterületi oszlopról a föld alatti kábelre lehozni az elektromos ellátási vezetéket. A lehetőséget a szolgáltató szakembereivel egyeztetni kell. Elektromos légvezeték alá ne ültessünk magasra növő fákat. Visszen az utcabútorok, melyek főleg a honfoglalási emlékmű környezetében kerültek elhelyezésre, egyediek ízlésesek. A továbbiakban is ügyelni kell rá, hogy illeszkedjenek az utcaképbe és egymáshoz is. A fejlesztések folyamán érdemes azonos termékcsaládból kiválasztani az

útba igazító, információs táblákat, padokat, hulladékgyűjtőket, kerékpár megfogókat és egyéb pihenő térbútorokat. A utcák fejlesztésénél is gondoljunk a fogyatékosokkal vagy korlátozásokkal élő társainkra. A burkolatokat, szegélyeket úgy alakítsuk ki, hogy akadálymentes közlekedésre alkalmasak legyenek.

TEREK, KÖZTERÜLETEK

A közterek kialakításánál is fontos szempont a faluképbe illeszkedés, az épített és a táji környezetbe történő elhelyezés. Visst az évszázadokkal ezelőtt kialakult fő utcák szervezték, nagyobb, rendezett köztér csak az utóbbi évtizedekben alakult ki a Kossuth

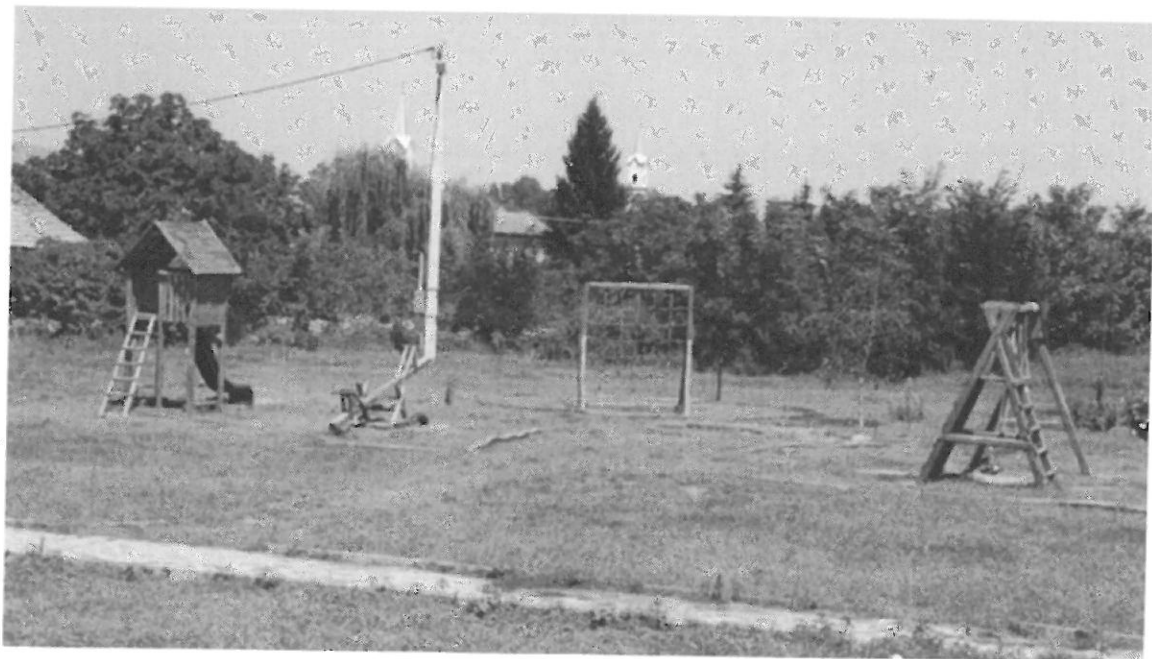
Lajos utca és a Kassai utca sarkánál, A honfoglalási emlékműnél a térburkolatok és a térbútorok esztétikusak, szépen kivitelezettek. A falu kisebb-nagyobb ünnepléseit itt rendezik meg. Amennyiben lesz rá igény és anyagi lehetőség, a helye a korunkban oly divatos kültéri, mindenki által használható kondicionáló berendezések elhelyezésére is. Egy jól kialakított tér, park közösségformáló szerepe is nagyon fontos, egy szépen kialakított közösségi térbe szívesen kimennek az emberek, találkoznak egymással, jól érzik magukat. A település keleti oldalán, a régi vasútállomás környezetében a sportpályához kapcsolódóan található még települési zöldfelület. A „botanikus kert” feltámasztása fontos jövőbeli feladat. A központhoz közel található, a falusi csatornához kapcsolódó fásított terület kellemes kikapcsolódási központ lehetne nem csak a település lakói számára. Vissen és környékén több látnivalóból válogathatnak az idelátogatók, a turizmus fejlesztése a település számára fellendülést hozhat. A kerékpáros, vagy vízi turizmusnak ideális állomása lehet a település. Utópiának tűnhet, de nem szabad lemondani a keskeny nyomtávú vasút visszaépítéséről sem. Egy

szervezett, egész Bodrogközt magába foglaló turisztikai koncepciónak szerves része lehetne, mely figyelembe véve a szomszédos, Tokaj-Hegyaljai Borvidék világörökségi színhelyét, mint kapcsolódási pontot, hosszú távon megtérülő beruházás lenne.

Az utcák kialakításánál a térbútorokról leírtak itt is érvényesek. Javasolt az egész településre kiterjedően átvizsgálni az azonos családból származó térbútorok beszerzésének lehetőségét. A játszótérek építésénél és fejlesztésénél javasolt modern, eurokonform berendezések beszerzése. A játszótérek mellé árnyékvető fákat, pergolákat, esetleg nyitott-fedett építményeket kell ültetni, illetve elhelyezni. Az újonnan készülő burkolt felületeknél a színhasználat harmonizáljon környezetével. A térkövek széles skálájáról többféle jó megoldás közül lehet választani. Itt is fontos lenne az egész településre elkészíteni egy koncepciót, így a köztérek bútorai, kandeláberei, növényvilága egységes lehetne. A burkolóanyagok színének kiválasztásánál is javasolt a természetes építőanyagok színvilágának (szürke, sötétszürke, terrakotta, földszínű, homokszínű) továbbvitele. Az a jó, ha a burkolat nem kap nagy hangsúlyt. A köztérek fejlesztésénél is gondoljunk a fogyatékosokkal vagy korlátozásokkal élő társainkra. A burkolatokat úgy építsük meg, térbútorokat úgy válasszuk ki, hogy akadálymentes közlekedésre is alkalmasak legyenek.

A köztérek mellé parkolók létesítése is javasolt, melyek közül az egyik legyen akadálymentes. A köztérek növényzetének tervezésekor is figyelembe kell venni a tervezett használhatóságot. Lombos fákat érdemes pihenő zónák, játszótérek környezetébe elhelyezni. Tömegrendezvények, szabadtéri koncertek, előadások helyszínén több ember fogadására alkalmas burkolatot kell készíteni. A tereket további növény kiültetésekkel színesíthetjük. Fontos kérdés még az öntözés, karbantartás. Ezt is biztosítani kell, költségeit előre be kell kalkulálni, hogy a köztérek szépek és fenntarthatóak maradhassanak.

FÉNYEK, VILÁGÍTÁS

A települések utcái rendelkeznek közvilágítással, melyek biztosítják a közlekedést, a tájékozódást az utcákon. Kiemelt szakaszokon érdemes állandó vagy szakaszosan működtetett (adventi időszak) díszvilágítást telepíteni. A templomok díszvilágítása indokolt. Magánházak esetében már a tervezés időszakában gondolkodhatunk a külső világításon, mely a funkcionális megérkezési pontok derítésén túl kiemeli épületünk jellegzetesebb, szebb pontjait. Érdemes külső, megfelelő IP védeettséggel ellátott kapcsolódási pontokat elhelyezni, már csak a szakaszosan működtethető díszvilágításokhoz is: adventi fényfüzér, nyári terasz lampionok, stb.

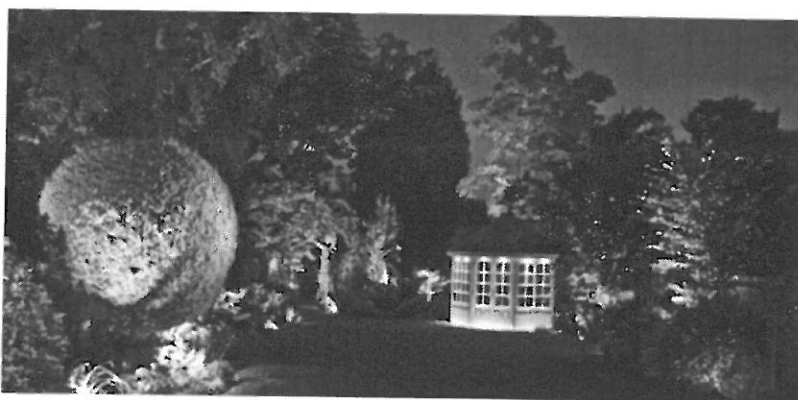
Az alábbiakban az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságának, a fényszennyezés elkerülésével kapcsolatban kiadott direktíváját ismertetem:

A fényszennyezés elkerülését szolgáló szabályozás javaslata

a LONNE ajánlásokat alapul véve:

- El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.
- A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.
- Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet, alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a $0,3 \text{ cd/m}^2$ fényssűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.
- Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjjel után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően az közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

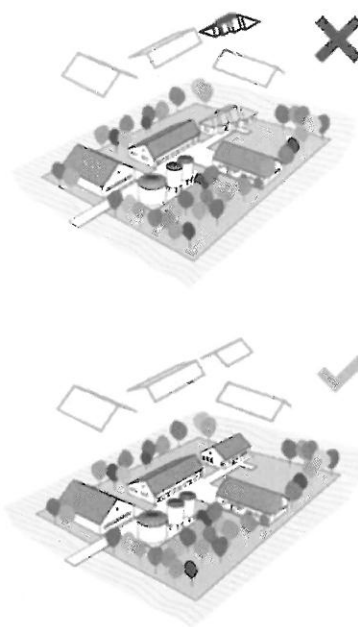
(A LONNE ajánlások teljes szövege a Magyar Elektrotechnikai Egyesület Világítástechnikai

Társaságának honlapján olvasható.)

AJÁNLÁS KÜLTERÜLETEN ÉPÍTMÉNY ELHELYEZÉSÉRE

A védett területeken és környezetükben fokozott körültekintéssel kell eljárni minden beavatkozásnál. Viss külterületein lényegében a mezőgazdasággal, állattartással, feldolgozással kapcsolatos létesítmények állnak, és a továbbiakban is csak ilyen irányú fejlesztések várhatóak. A fejlesztéseknél figyelembe kell venni a beépíthetőségre vonatkozó előírások mellett az illeszkedés szabályait. Csoportos, telepszerű, építésnél több különböző funkciójú épület kerülhet egy csoportba. Ezek arculatát, az előzőekben ismertetett építészeti minőség megtartása mellett, össze kell hangolni, egységesen kell kezelni még akkor is, ha a megvalósítás szakaszos. Az épületek illeszkedjenek a tájba, rikító színeket ne alkalmazzunk. Az épületeknél a földszintes kialakítás és az egyszerű tömegformálás javasolt, alacsony vagy magastető használatával (15-40°). Lapostető alkalmazása kerülendő. A külterületi telepeket fásítással érdemes keretezni a szélvédelemért, és a takarás érdekében. A kivezető, vagy bekötő utak védelmére is gondoskodni kell, lehetőség szerint fasor telepítésével. Csarnoképület esetén a hajlásszög biztosítása érdekében preferált az acélszerkezet. Héjazatuk, falburkolatuk nem tükröződő szendvicspanel szerkezet lehet. A tető esetében meg kell vizsgálni, hogy érdemes-e cserépnymatú panelt alkalmazni, függ a környezetében lévő épületektől.

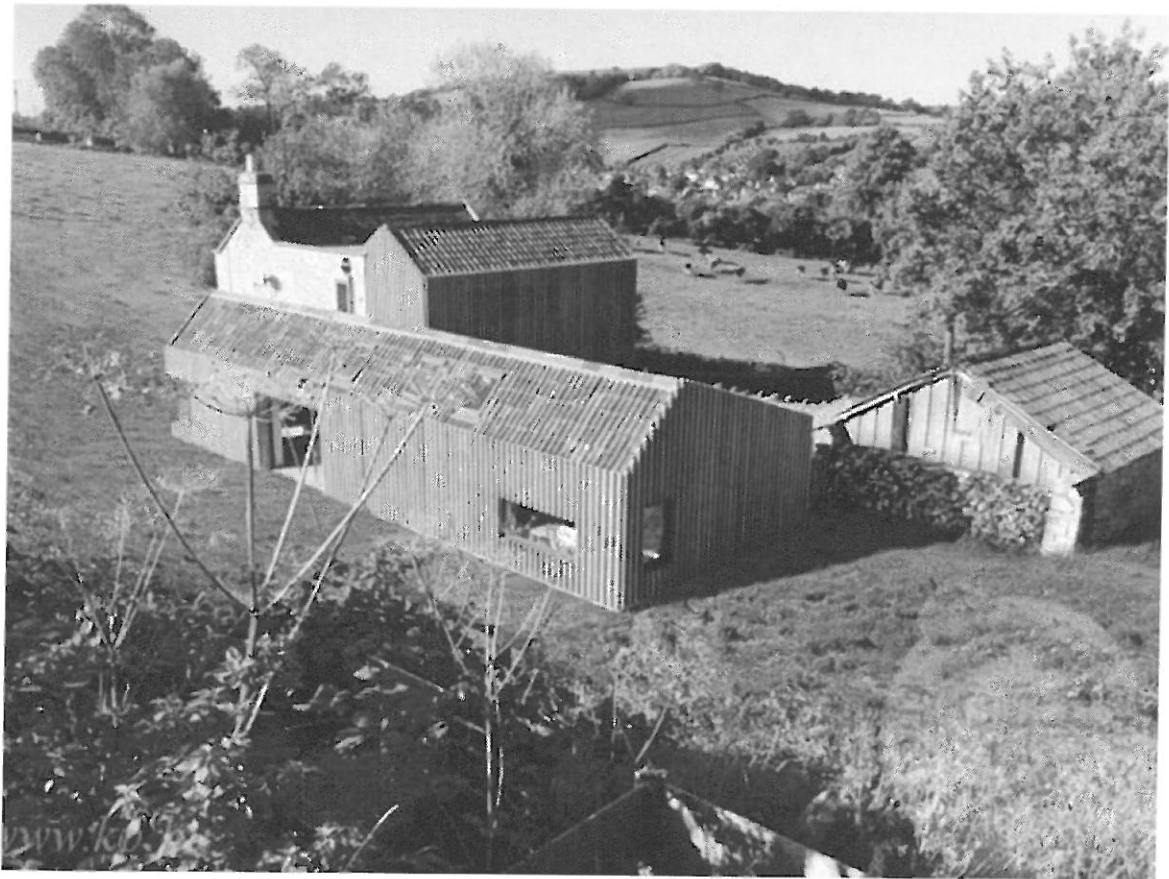
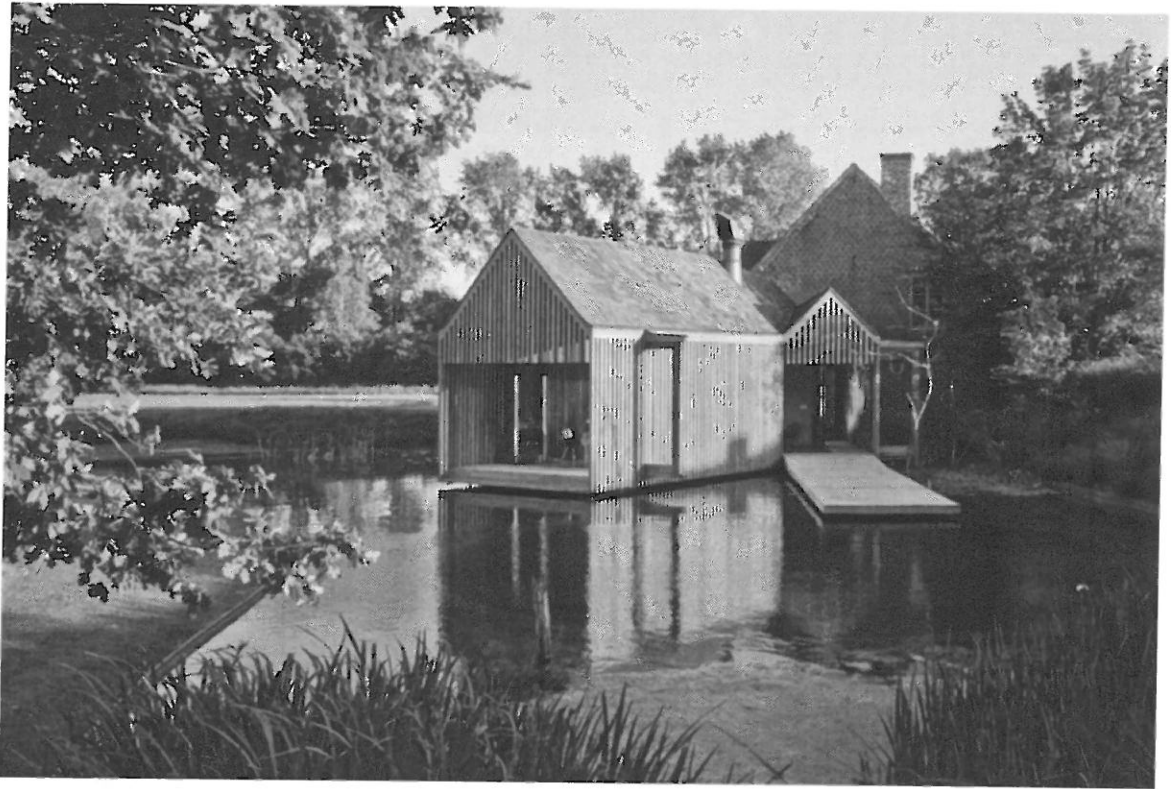

MAI PÉLDÁK BEMUTATÁSA

Kézikönyvünkben részletesen megemlékeztünk a népi építészeti elemeket hordozó épületek értékességéről a hagyomány és történetiség megőrzéséről, ez eredeti elemek részletek megóvásáról, tovább viteléről. Ennek tükrében üdvözlendő egy parasztház autentikus helyreállítása. Emellett azonban teret kell adni az építészeti szabadságnak, fantáziának. Sok szép példát láthatunk a múlt arány- és anyagvilágából merítő, modern megoldásokra, melyeket a múlt épületeinek megőrzése mellett követendő példának tartunk.

Az ország területén számtalan szebbnél szebb vidéki épület készült el az utóbbi évtizedekben. Arányviláguk, anyaghasználatuk, a táji környezettel való kommunikációjuk iránymutató lehet a visszi építetők számára is.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, FELIRATOK; EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

REKLÁMHORDOZÓK

A településkép formálásához az utcabútorokon túl hozzátartoznak a hirdetések hordozó eszközei, táblák, felületek, különböző cégek. Ízléses kialakítással az utcakép díszese lehet, viszont ízléstelen kivitelben leronthatja más kedvező hatásokat is. Ezért nagyon fontos, hogy a hirdetési elemek illeszkedjenek az épített és táji környezetbe. A reklám, a cégér alapvető szerepe a figyelem felkeltése. Ezt a célt nem rikító színekkel, kiugró formákkal kell elérni, hanem ötletességgel, szellemességgel, jól megjegyezhető szlogennel, formával, emblémával. Az üzlet feliratok igényes kivitelűek legyenek, kültéri LED fényes közös arculati terv elkészítése.

EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Mindennapi életünket megkönnyítik a technika vívmányai, melyeket napi szinten használunk. Ezek a berendezések rohamléptekkel fejlődnek, egyszerűsödnek, tökéletesednek. Kültéri egységeiket az előírásokon túl körültekintően kell elhelyezni.

Szerencsére a műholdak által sugárzott televíziós adások vételére szolgáló parabola antenna erdők kezdenek eltűnni a kábelszolgáltatások fejlődésének köszönhetően. Mégis, ha valaki saját vételi lehetőséget akar, akkor a tányér antennát ne a főhomlokzatra tegye, hanem inkább bentebb eső fal vagy tetőrészre.

Légkondicionáló vagy más gépészeti kültéri egységeket az előírásoknak megfelelően, lehetőleg szintén az épület hátsó traktusain helyezzük el, érdemes a tervezés idején gondolni erre.

A tetőre szerelt fotovoltatikus napelemek és napkollektorok elhelyezése nem tesz jót az épített környezetnek, főleg a népi építészeti értékeket hordozó épületeinknek. Ezért telepítés előtt mérlegeljünk, hogy mi ér nekünk többet. Elhelyezésüknél vigyázzunk a megfelelő tető mező adta lehetőségekre, ne zsúfoljuk túl, maradjon a héjalásnak is elég hely. Manapság már sok olyan technikai megoldás van, mely építészeti is elfogadhatóbb megoldást adnak a napcellák helyett. Létezik máz cserépbe, fémlemezbe, üvegbe (átlátszó!) integrált napelem is, napjainkban ezek hatékonyságának növelése folyik.

Gázkémények esetén javasolt ragasztott téglány lappal burkolt könnyűszerkezetes, építőlemez kéményttest építése köré. A gyártmány turbó kémények köré ez nem építhető fel, célszerű a fűtőkészüléket a hátsó traktusokban elhelyezni.

IMPRESSZUM

VISS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Viss honlap címe: www.viss.hu
Viss e-mail címe: vissonk@freemail.hu
Viss postai címe: 3956 Viss, Kolozsvári út 28.
Telefon: 06 47 344 068
Polgármester: Tamás János
Polgármester e-mail címe: vissonk@freemail.hu
Főépítész: Petrik Zoltán
Főépítész e-mail címe: petrikzoltan71@gmail.com
Készítette: Petrik Zoltán okleveles építészmérnök
Vitkolczi Emese lakberendező, rajz-földrajz szakos tanár
Fotó: Petrik Zoltán, Vitkolczi Emese
Építészeti útmutató ábrái: LECHNER Tudásközpont területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.
Betűtípus: Chaparral Pro

Viss, 2017. november

